ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము.

అనుబంధగ్రంథమాల. 43

శ్రీరామచంద్ర

నీతికథాముక్తావళి.

(ప్రథమభాగము.)

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి

గద్యపద్యాత్మకములగు నీతికథలు.

పాఠశాలలలో జదువుబాలుర కుపయోగార్థము.

మూడవకూర్పు.

అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామి,
ఆంధ్రప్రచారిణీగ్రంథనిలయము,
రాజమహేంద్రవరము.

1922. వెల 0-8-0.

వే - ౨౧

పీఠిక.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునుండి గద్యపద్యాత్మకములగు నీతికథలను బాలుర యుపయోగార్థము యథారూపముగ బ్రకటించితిని. నీతితత్త్వవిశారదుండును మహాత్ముండు నగు భీష్మునిచే ధర్మనిష్ఠాపరుండగు యుధిష్ఠిరున కుపదేశింపఁబడిన యీధర్మోపాఖ్యానములు పురోభివృద్ధిం గోరు బాలుర కవశ్యపఠనీయములని వేఱుగ వ్రాయనక్కఱలేదు. ఇట్టి నీతికథలను గల్పించి వ్రాయుటకంటె నీతితత్త్వముల కాదర్శస్వరూపమును వేదతుల్యమునైన మహాభారతమునుండి గ్రహించుటయే యుత్తమోత్తమంబని యెంచి యీవిధముగ నేర్చికూర్చినాఁడను. పాఠశాలాధికారులును దీనినాదరించి బాలురకుఁ బఠనీయగ్రంథముగ స్వీకరించినచోఁ గృతకృత్యుఁడన య్యెదను.

బాలాంత్రపు వేంకటరావు.

విషయసూచిక.

నీతికథాముక్తావళి.

ప్రథమభాగము.

భీష్మకృత శ్రీకృష్ణస్తుతి.

సీ. శుచియును హంసుండు ♦ శుచిషత్తుఁ బరముండుఁ
బరమేష్ఠియును నగు ♦ భవ్యుఁ గొలుతు
మునులును సురలు నె ♦ వ్వని యున్న రూపెఱుం
గరు సర్వవిదుని న ♦ ప్పురుషుఁ గొలుతు
శ్రుతులు సెప్పఁగ మహా ♦ మతులు దుఃఖౌషధం
బుగ నెఱింగెడు పుణ్య ♦ మూర్తిఁ గొలుతు
లోకంబులెల్లఁ గ ♦ ల్గుట నిల్చుట డఁగుట
తనయందయగు మహా ♦ త్మునిఁ గొలుతుఁ
తే. పక్షిరత్నచయంబుఁ బు ♦ ష్పవ్రజంబుఁ
బంజరము త్రాసు నార యు ♦ పాశ్రయముగ
నుంచుచాప్పున విశ్వంబు ♦ నుంచుటకు సు
ఖాస్పదంబగు పుండరీ ♦ కాక్షుఁ గొలుతు.

వ్యాఘ్రగోమాయు సంవాదము.

క. సౌమ్యు లసౌమ్యులభంగి న
సౌమ్యులు సౌమ్యులవిధమున • జనవర! చిత్తా
గమ్యతఁ దోతురు వారిని
సమ్యఙ్నిశ్చయతఁ గాంచు • చందము సెపుమా.

వ. అనుటయు నాపగాతనయుం డేతత్ప్రయోజనంబైన వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదంబను నితిహాసంబుగల దాకర్ణింపుమని యిట్లనియె.

ఆ. పురికయనఁగఁబరఁగు • పురిఁ బౌరికుండను
నృపతికూ్రరకర్మ • నిష్ఠఁబరఁగు
నవిష్టభుండు నచ్చి • యధిప! గోమాయువై
పుట్టెఁ బుట్టువుంగు • బుద్ధితోడ.

వ. ఇబ్భంగింబుట్టిన యానక్క మహితవ్రతశీలంబయి మాంసంబు దినక హింససేయక వనంబునం బతితఫలంబులుఁ బత్త్రింబులు నాహారంబులుగా వర్తించుచుండఁ దోడినక్కలిది యేటివ్రతంబు మాంసంబేము దెచ్చియిచ్చెద మునారగించి సుఖివై యుండుమని ప్రార్థించిన నమ్మోయికిం బొరక దృఢనిశ్చయతనుండై నంత నొక్కనాఁడు మృగంబుల కెల్లముఖ్యంబైన శార్దూలం బత్తెఱంగెఱింగి వచ్చి యగ్గోమాయువుతో నిట్లనియె.

క. నిను సౌమ్యుఁడని యెఱింగితి
ననఘా ! నన్నుఁజెందినిలిచి ♦ యతులసుఖము లం
దిన మేలు నన్నుఁ గూర్చియుం
డనులోకము నిందయునుప ♦ నగునీశితున్.

వ. నాతోడి బాంధవంబు సేయుమనిన నగ్గోమాయు విట్లనియె.

క. నీ వాశ్రియణీయుండవు
గావే విను భోగపరము ♦ గాకున్నది మ
ద్భావం బటుగావున నా
కీవచనములింపుసేయ ♦ విద్ధగుణాఢ్యా.

వ. అదియట్లుండె భోగంబులుగాకున్న నేమి నీకుఁ గార్యాకార్యంబులు నాయెఱింగిన తెఱంగున నుపదేశించుచు మైత్రిపాటించి యునికి గర్హణీయంబై భవదీయమూలభృత్యస్యులసూయ సేసి భేదింతురు దాని నొప్పమివచ్చు నీవు వారలు గలంచినఁ గలంగకుండుటకును నాబుద్ధిపాటించుటకును సమయంబు సేసి నన్ను మన్నించుకొనియుండుము మఱ్లిన నీకడన నించియుండెదననుటయు నావ్యాఘ్రింబొభంగి నడపఁగలయదియై యియ్యకొని.

ఆ. సంతసంబుతోడ ♦ సమయంబు సేసిన
నెలమిఁబొంది నక్క ♦ పులికి బుద్ధి

వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదము.

క. సౌమ్యులసౌమ్యులభంగి న
సౌమ్యులు సౌమ్యులవిధమున ♦ జనవర ! చిత్తా
గమ్యత(దోతురు వారిని
సమ్యఙ్నిశ్చయత(గాంచు ♦ చందము సెపుమా.

వ. అనుటయు నాపగాతనయుం డేతత్ప్రయోజనం బైన వ్యాఘ్రగోమాయుసంవాదం బను నితిహాసంబుగల దాకర్ణింపుమని యిట్లనియె.

ఆ. పురికయన(గ(బర(గు ♦ పురి(బౌరికుండను
న్నృపతికూ్రరకర్మ ♦ నిష్ఠ(బర(గు
నవిభుండు సచ్చి ♦ యధిప ! గోమాయువై
పుట్టె(బుట్టెయుండు ♦ బుద్ధిఁ బోడ.

వ. ఇబ్భంగిం బుట్టిన యానక్క మహావ్రతశీలం బయి మాంసంబు దినక హింససేయక వనంబునం బతితఫలంబులుం బత్త్రంబులు నాహారంబులుగా వర్తించుచుండ(నోడినక్కలిదియేటివ్రతంబు మాంసంబేమువెచ్చియిచ్చెద ముపయోగించి సుఖనై యుండుమని ప్రార్థించిన నమ్మెయికిం బోరక దృఢనిశ్చయత నుండె నంత నొక్కనా(డు మృగంబుల కెల్లముఖ్యం బైన శార్దూలం బత్తెఱం గెఱింగి వచ్చి యగ్గోమాయువుతో నిట్లనియె.

క. నిను సౌమ్యుఁడని యెఱింగితి
ననఘా! ననుఁజెందినిలిచి ♦ యతులసుఖము లం
దినమేలు నన్నుఁ గ్రూరుం
డనులోకము నిందయుఁబుప ♦ నగునీశిక్షన్.

వ. నాతోడి బాంధవంబు సేయుమనిన నగ్గోమాయు విట్లనియె.

క. నీ వాశ్రయణీయుండవు
గావే విను భోగపరము ♦ గాకున్నది మ
ద్భావనం బటుగావున నా
కీవచనములింపుసేయ ♦ విద్ధగుణాఢ్యా.

వ. అదియట్లుండె భోగంబులుగాకున్నవేమి నీకుఁ గార్యాకార్యంబులు నాయెఱింగిన తెఱంగున నుపదేశించుచు మైత్రిపాటించి యునికి గర్హ్యణీయంబై భవదీయమూలభృత్యులసూయ సేసి భేదింతురు దాన నొప్పమివచ్చు నీవు వారలు గలంచినఁ గలంగకుండుటకును నాబుద్ధిపాటించుటకును సమయంబు సేసి నన్ను మన్నించుకొనియుండు మట్లైన నీకడవర్తించియుండెదననుటయు నావ్యాఘ్రంబాభంగి నడపఁగలయదియై యియ్యకొని.

ఆ. సంతసంబుతోడ ♦ సమయంబు సేసిన
నెలమిఁబొంది నక్క ♦ పులికిబుద్ధి

నెప్పికొనుచుఁ దగ వ ♦ సించెఁ దదీయని
కేతనమునఁ బులియుఁ ♦ బ్రీతిసలిపె.

వ. కొండొకకాలంబునకు నమ్మృగరాజు మన్నించు విధంబును నగ్గోమాయువు దదీయహితాహితంబులరసి బుద్ధిసాచివ్యంబు సేయుతెఱంగునుజూచి చూపోపక యప్పులిమూలభృత్యులు దమలోనంగూడికొని యొక్కనాఁడు.

క. పులిసమతెఱుమాంసము వెర
వలవడఁ దా మపహరించి ♦ యానక్కకు ని
మ్ముల నిల్వంగాపించిన
నిలయంబునఁగొందిఁబెట్టి ♦ నేర్పారంగన్.

వ. ఉన్నంతి భక్షణపదార్థపరిరక్షణంబును దాన చేయునదిగాపున నగ్గోమాయు వప్పునికింజొచ్చినమాంసంబుగానక యెవ్వరేని ముచ్చిలికొనుటగా నెఱింగినదియై శార్దూలంబున కెఱింగించిన నామృగిచ్చిమి యప్పులి యరయందొడంగిన నప్పటిభృత్యులు గపటోపాయంబువన్ని.

క. నెమకిపరివార మమ్మాం
సము గను తెఱఁగును ఘటింప ♦ శార్దూలముచి
త్తము నక్కవలన విరస
త్వము నొందిన నెఱిఁగి భృత్య ♦ తతియిట్లనిర్.

ఆ. నక్క కేటివ్రతము ♦ నుక్కక యిమ్మాంస
మపహరించినపుడ ♦ యబ్బెనేని

నెమ్మియొనర్జేయు ♦ నిదిపాపశీలంబు
గపటధర్మకంచు ♦ కంబుసువ్వె.

క. తానఁట మాంసముఁ దినదఁట
యీనక్కయు బేలువెట్టి ♦ నిన్నాశ్లిను నీ
యీన మఱుమాటపలుకం
గా నోఁపగు మిదియుసడపఁ ♦ గార్యములయెడన్.

క. అనుటయు మృగపతిమనముసఁ
గనలుగదిరి నక్కఁబట్టఁ ♦ గాఁ బంచి వధిం
పనుబుచ్చె దాని నంతయు
వినియప్పులితల్లిగరము ♦ వెసఁజనుదెంచెన్.

వ. చనుదెంచి యావ్యాఘ్రవరునితో నిట్లనియె.

క. ఇట్టియకృత్యంబులుగల
యట్టిదె యీనక్క బేల ♦ నైతివి భృత్యుల్
పుట్టినకోలెను గుటిలత
లెట్టిట్టివిసేయ రకట! ♦ యెఱుకగలిగనే.

తే. బుద్ధిమంతునివలన దు ♦ ర్బుద్ధు లధిక
వలన హీనులు, రూపసి ♦ వలనఁజెనఁటి
వా రసూయలుసేయుదు ♦ రిరసమున
నింత యెఱుఁగంగవలవదే ♦ యీవు గొనుక.

క. ధర్మ మధర్మముభంగి న
ధర్మము ధర్మంబుమాడ్కిఁ ♦ దనయా! తోఁచున్

నిర్మలమతి నరయవలయు
ధార్మికతన కోరువాఁడు • దనకేర్పడఁగన్.

క. వినుమీ గోమాయువు ప
చ్చినయంతటనుండి మనకుఁ • జేసినహితముల్
గనుఁగొనఁగవలదె యీతర
మునవాఁడిటు సేయఁడను స • మూహాయునలదే.

క. హితుఁడగుమంత్రిం గుటిలుల
యతికపటోపాయములకు • నగపడి చెఱుపన్
మతిఁదలఁతురె! పతి సుపరీ
క్షితంబుగావింపకొకటి • సేయందగునే.

చ. అనవుడు నక్కరాఁబనిచి
యప్పులిఁ గౌఁగిటఁజేర్చి బాష్పముల్
గనుఁగవఁగ్రమ్మఁ బల్కులఁ ద
గంగడుఁ బెద్దయు గారవించిన
న్నినుము మృగేంద్ర! మున్నటుల
నీవు నభన్ననుమంచివాఁడవు వీఁ
డని కొనియాడి యిష్టుడగ
టార్చితి పెంపును నాదుమానసమున్.

వ. అని పలికి గోమాయువు వెండియు.

క. నను నీవు పదస్థునిఁగా
ననఘా! చేయంగఁదలఁచి • నప్పుడ నీభ్రా

త్యనికాయము కలవులఁబడ
కునికియు నాబుద్ధివినుట ♦ యును మఱవమికిన్.

వ. బాసచేయవే యట్లుంగాక.

ఆ. ఎఱిఁగియైన నెఱుఁగ ♦ కేనియు నొక్కని
భంగపెట్టి పిదప ♦ సంగతుఁడుగఁ
జేసికొనుటమేలె ♦ సిరిగలవానికి
నట్టినిలుపు వాని ♦ కగునెహితము?

క. అని వాసి యారణ్యకుఁ
డని యంశసదిశునొంది ♦ సద్భావఖ్యా
తి నెఱయఁ బరమస్థానం
బునకగ్గోమాయువరిగెఁ ♦ బురుషవరేణ్యా.

వ. ఈకథ పూర్వాపరవాక్యంబులయందలి తాత్పర్యం
బు నిరూపించి.

క. వావిరిమాటలఁ దేలక
భావంబునఁ గీడుమేలుఁ ♦ బరికించి యస
ద్భావుని సద్భావుని నవ
నీవర! యేర్పఱుప నెఱుఁగ ♦ నేరగవలయున్.

ఉష్ట్రచరిత్రము.

సీ. ఆలస్యమును నస ♦ హాయత్వమును నొప్ప
వవిలేని పతి సుఖ ♦ మైచరించు
వినుతొల్లియొకయుష్ట్రి ♦ మనితరసాధ్య త
పంబు సేయఁగ మెచ్చి ♦ బ్రహ్మవచ్చి
యర్థించినదియేమి ♦ యనిన నాలొట్టియ
యొప్ప నామెడ శత ♦ యోజన ప్ర
మాణంబగుటకోర్కి ♦ వాణీశ ! నావుడు
నట్లగుంగాకని ♦ యతఁడుసనియె,

తే. నదియు వరగర్వమున సహా ♦ యంబునొల్ల
కలసభావతనుండుచు ♦ వలచియొక్క
నాఁడు దనయట్టుసాఁచి కా ♦ ననములోన
వంగికొని మేయఁగాఁ బెను ♦ వానవచ్చె.

క. వచ్చినఁ దనమెడసాఁగిన
యచ్చటిగుహాలోన నుత్త ♦ మాంగంబిడి తా
నిచ్చమెయి నిదురవోవఁగ
విచ్చలవిడి నొక్కనక్క ♦ వెలదియుఁ దానున్.

వ. అగుహాసాచ్చెం జొచ్చి యాఁకటిపెల్లున నాలుం డానును నొక్కట నాలొట్టియ కుత్తుకకబళించి నెత్తురుంగం డలు నొండొండ్రమింగం దొడంగె నంత మేలుకని యాలొ

ట్టియు మెడమఱల్చునంతకు నానక్కలు సరంబులు ద్రెవ్వం గఱచిన నెఱిదప్పి యయ్యుష్ట్రంబు నిర్గతప్రాణంబయ్యె న ట్టిచందంబుగాక నీవనాలస్యుండవును, ససహాయసంపన్నుండ వును నై నెగడు మనిన సజ్జనపతి యతనితో శత్రుండధిక బలుండైన నల్పబలుండగురాజేయోజ నాపదని స్తరించు నన వుడు నతండు సముద్రసరిత్సంవాదం బాకర్ణింపుము దాన నీయడిగినయర్థంబు దేటపడియెడునని పలికి యిట్లనియె.

సముద్రసరిత్సంవాదము.

తే. ఉదధి సుఖగోష్ఠినుండి తా ♦ నదులతోడ
మీతటంబుల తరువులు ♦ మీరునోంగి
లెఱిమిపాఱినఁ గూలు నే ♦ తనములేల
పెఱికిపోవవి మీకేమి ♦ ప్రియమొనర్ప.

వ. వాని నున్మూలింప మీకు శక్యంబు గామిం జేసి యో వానికింకఁ జేటువాటిల్ల దిదయేమి యనవుడు గంగ యి ట్లనియె.

క. బిగువెడలక నిలిచినవున్
నగములు వేతసచయంబు ♦ నమ్రంబై ప
ల్లగు మావేగముగడపి యు
నగానుఁబురాస్థితిన బ్రిదుకు ♦ సమకూరంగన్.

వ. అనియు నాప్రభ్వులిట్లు తెలుపంగఁ గనుంగొని.

ఆ. అరినృపాలు పంపు ♦ నాత్మీయశక్తియు
నెఱిఁగి మూర్ఖవృత్తి ♦ నెదురుపడక
యుచితవృత్తి నతని ♦ యుద్ధతి సేవఁ
గడపి హీనబలుఁడు ♦ సెడక నిలుచు.

కుక్కురనీచత్వముం బలుపునట్టియితిహాసము.

సీ. వినుమొక్కయితిహాస ♦ మనుపమంబగు దీనిం
బునఁ బేర్చువాఁడొక్క ♦ మునివనాంతమున
నాశ్రమంబున దద్ద ♦ యుపశమంబున •
నిఖిలజంతువులును ♦ నచటఁ బ్రీతి
వసియించి సుఖముండు ♦ వాసమున నొక్కకు
క్కురముప్రభక్తిమైఁ ♦ గొలిచియుండు
నమ్మునిమెలగిన ♦ యచట నెల్లనుదాను
వర్తింపనొకదినమ్మ ♦ [illegible]
తే. కలవవచ్చిన నమ్ముని ♦ కడకుఁబోయి
తెచ్చి నాకుక్క నాతఁడు ♦ [illegible]
మైనదున్నిగాఁ జేసిన ♦ నదిగనంగ
కవియ భయమంట హాళిమ ♦ నుక్కవియుదున్న.

సీ. అట్లుబెబ్బులివచ్చి ♦ యడలినబెబ్బులిఁ
గాఁజేసి గెలిపించెఁ ♦ గరుణమెఱయ
నొకమత్తకరిఁజూచి ♦ యోటుమై నోడిఁగిన
నుద్ధతిఁగరిఁజేసి ♦ యొసఁగె జయము
సింహంబు దెసభీతిఁ ♦ జెడి పాఱుతెంచిన
ఘనసింహముఁగఁజేసి ♦ గర్వమిచ్చె
శరభంబుధాటికిఁ ♦ జకితమైన నుదగ్ర
శరభంబుఁజేసి ♦ యుత్సాహిఁజేసె
తే. నిట్లుదివసక్రమంబున ♦ నెక్కుడైన
సత్త్వముఁగఁ జేయఁగాఁ గుక్క ♦ శరభభావ
మండితంబయి తిరుగుచు ♦ నుండిపూర్వ
వాసనానీచమగు మనో ♦ వర్తనమున.

వ. ఇట్లని విచారించి

చ. ననుఁగనిరొయించుసత్త్వము ను
నంబున బెగ్గిలి పాఱునప్పుడీ
మ్మునివరుఁ డిట్లుపోలె గృప
మెుక్కలమై శరభంబుగాఁగఁ జే
యునో తగదాసి నట్లయిన
నుద్ధతి నాకుఁ జరింపఁగాదుగా
వున నితనిన్ వధింతు నెర
వున్ బలముఁ సరియుల్లసిల్లఁగన్.

తే. అనువిచారంబు దివ్య బో ♦ ధాత్ముఁడైన
యమ్మునీశ్వరుఁడెఱిఁగి యీ ♦ యధమజాతి
యున్నతస్థితినొందుఁగునే ♦ మున్నపోలెఁ
గుక్కయయియుండుఁగా కన్నఁ ♦ గుక్కయయ్యె.

వ. కావునం గులహీనులు మాననీయులుగా రట్లుంగాక విశేషం బాకర్ణింపుము.

చ. కులమనిపట్టి చిత్తముసఁ
గూరినకీడరయంగలేక య
గ్గలపువిభూతి దుష్టునకుఁ
గల్గఁగఁజేయుట గర్జమెట్లు భృ
త్యులమదియున్నరూపరసి
యుత్తమ మధ్యమహీనరూపపా
త్రలకుఁ దగంగ నయ్యయి ప
దంబులనిచ్చుట నీతి భర్తకున్.

కాపవర్గ్య పాఖ్యానము.

సీ. అవనీశ! పారియాత్రాచలంబునసుండు
నొకబోయ ధర్మసం ♦ యుక్తబుద్ధి
వింటనేర్పరి మృగ ♦ వితతిపరికారణ్యఁ
దారణ్యదేశసం ♦ చారశాలి

తల్లికిఁ దండ్రికిఁ ♦ దద్దయుభక్తుఁడై
ఫలమూలమధుమాంస ♦ ములను మేలి
కూడు గూరలు సమ ♦ కొల్పి వారికిఁ దృప్తి
యావహించుచు శయ ♦ నాసనాదు

తే. లగుపదార్థముల్ హృద్యంబు ♦ లుగ నొసఁగు
వలయునాహారములు ముని ♦ వరులకిచ్చుఁ
బగఱఁ దోడరినఁ బరిమార్చు ♦ భండనమున
నొకఁడ వేవురనైన మ ♦ హోగ్రగతుల.

క. కాపవ్యుండను పేరను
దీపించినయతని భూరి ♦ తేజముగని ర
క్షానర్హుఁడువలయు మనకని
యాపాలమునఁగల్గు దస్యు ♦ లందఱుఁదమలోన్.

ఆ. అతనిఁదమకునెల్ల ♦ నాధిపత్యముసేయు
వానిఁగా వరించు ♦ వారుగాఁగ
నిశ్చయించి కూడి ♦ నెమ్మిమైఁ జనుదెంచి
కాంచియిట్టులనిరి ♦ గారవమున.

క. బలవిక్రమసంపన్నుఁడ
వలఘుచరిత్రుఁడవు మమ్ము ♦ నందఱఁబ్రభుఁడై
తలకొని రక్షింపుము నీ
వలచినపనిగొనుము పుత్ర ♦ వర్గముఁబోలెన్.

వ. అనిన విని యతండు వారల కిట్లనియె.

సీ. శిశుజనమునిజన ♦ స్త్రీజనంబులఁ జంప
గాఁ జెట్టినాఁడైనఁ ♦ గడఁగిమీఁద
గవియక పోషుచుట ♦ కల్మషం బంగనఁ
జెఱపట్టఁదగదు వి ♦ శేష మొకఁడు
వినుఁడొట్టిసత్త్వ జా ♦. తిని బెంటిఁజంపుట
పాపంబు గోవుల ♦ బ్రాహ్మణులను
సంకటపెట్టంగఁ ♦ జనదు తత్తీయభీ
తముగోరి పూనియు ♦ ద్ధంబు సేఁత
తే. యధికపుణ్యంబు సత్యకి ♦ యావిఘాతి
మాచరించుట గడుదోష ♦ మవనిఁ బ్రజకు
బాధగావించి కుడిచి శ ♦ వంబు దోలుచు
పురువుగతి నది నోలియంగఁ ♦ బోలియునతఁడు.

వ. అని చెప్పి మీరలీధర్మాధర్మంబు లెఱింగి నాపంచిన తెఱంగునఁ దిరిగెదరేని మీకు ముఖ్యంబైన యిసత్యంబు సౌఖ్యంబులం బెనుప మీ యోగక్షేమంబు లరసెద ననియె దానికి వారందఱుఁ బ్రీతింబొంది యాతని వచనంబున వర్తించి వర్ధిల్లి రిట్లు కాపవ్యంశు సాధులకు హితంబగునట్లుగా వ్యసులం బాపంబులకుం బాపి తానును వారును నిహపరసిద్ధులం బ్రశస్తి వహించె.

క. కాపవ్యసాఖ్యానము
పాపహరము దీనిశ్రీవణ ♦ పఠనము లటపీ

వ్యాపారక్షేమంకర
రూపములగు దస్యుమృగవి • రోధనములడఁ దర్కా.

దీర్ఘదర్శి మొదలగుమత్స్యములయుపాఖ్యానము.

వ. అని చెప్పి భీష్ముండు వెండియు నిట్లను దీర్ఘదర్శియుఁ బ్రాప్తకాలజ్ఞుండును, దీర్ఘసూత్రుండును ననుమత్స్యంబులుమూఁడు జలచరబహుళంబగు నొక్కయేటిమడుఁగునం దమలోనంబొందుగలిగి యుండునవి. వేసవిసొచ్చిన దీర్ఘదర్శి దక్కటిరెంటిని గూడంబిలిచి.

క. మడుఁగింకఁగఁ బాఱెను ని
రెడఁదెచ్చిన నొందుచోటి • కేఁగఁగరా దె
వ్వాఁడు సంకటనివృత్తులుగల
మనుపునకుంబోవవలదె • మనకిట్టియెడన్.
తే. అనినఁ బ్రాప్తకాలజ్ఞుఁ డి • ట్లనియె నేది
ప్రాప్తమయ్యెనకార్యంబు • భంగినెఱిఁగి
యప్పటికిఁదగినట్లు సే • యంగవలయు
నూనితోపాయవృత్తి నే • మఱుటలేక.
వ. అనిన నయ్యిరువు రెఱుంగుల పలుకులు విని దీర్ఘసూత్రుం డిట్లనియె.

క. జలనిధిచందంబున ని

మ్మహిమవొప్పఁగ నిస్వనము ◆ మాటలను నిమ్మ

నడిచిపడ రిత్తనవ్వగ

లుడుగుడు నులకించి చెలంగిన ◆ ముయ్యలతలక్రీడల్.

క. అనుటయు నిపగిద్దమునా

దని పల్కుచు నిశ్చయమ్ము ◆ యంబుప్రోవో

జనితాభయమగుపథములఁ

జనివొచ్చెం బెద్దమనుష్యు ◆ సమ్మనలఁగాన్.

వ. తక్కిన రెంమును సంపనలేచి నిల్లు నిలిచిన యమ్మ

త్స్యద్వయంబునకు భయంబు పుట్టంగ గలిపియాడినసంబులకు.

క. బాలుకొని పడక్రీనన్నఁగఁ

దాలబెడివ్వమున యుండ ◆ దనుకఁగ నిప్పుడు

బాలక ముసు వంగి నేమక

కాలులు బాలరులుచెప్పి ◆ క్రిందకుపొంగన్.

క. వెరస్సున నూఁతల నన్నిలఁ

గరముల మత్స్యములఁబట్టి ◆ కనుసంతోసముగ

బోరయుచుఁ దాప్రేపునగ్రునన్నఁగ,

గరమూహించుకొనఁ బ్రా ◆ ణముల్పంపుమున్.

క. ఇం చొకడ్రాణుగలచి యే

నొందంగా గుబ్బిచ్చినట్లు ◆ యుంపెడ పిపి

కఱిందుకొనుట మానంగ న
మందత నడి యెడల విడిచి ♦ మనువృదక్షిసెదన్.

క. అని యొకగుదిమీలనమను
నెనయంగాఁదూఱికఱచి ♦ యిరుదౌడలఁ దాఁ
బోసరంగఁబట్టుకొని గ్రు
చ్చినచందముదోఁప మూర్ఛఁ ♦ జెందినభంగిన్.

వ. ఉన్నంత వేఁట దీఱి యగ్గుదిగలయతండు.

క. తెలిసీటరొంపిపవోవం
దొలుచునెడం బ్రాఁసువిడిచి ♦ దురితంబునకుం
దొలఁగి పొరదప్పి యందొక
జలచరమున్నయెడ కేగె ♦ సంభ్రాంతగతిన్.

క. ముట్టఁబడి దీర్ఘసూత్రుం
డిట్టట్టరుగంగ నుపాయ ♦ మేది యొకనిచేఁ
బట్టువడెఁ దనదుడెందము
పట్టునదలి చకితవికల ♦ భావేంద్రియుఁడై.

క. విను దానవ్వులఁగార్యము
గనికొనవలయుపని మున్న ♦ కావింపఁగ నే
రనిజనుఁడు దీర్ఘసూత్రుం
డనునమ్మత్స్యంబుభంగి ♦ నాపదనొందున్.

తే. అప్పటికిఁ దోఁచినట్టులు ♦ దప్పకుండ
ననువుతో ధృతిగల్గి కా ♦ ర్యంబునడపు

నతఁడు ప్రాప్తజాలజ్ఞుని ♦ యట్లపోలెఁ
బరమసంశయ మయ్యెడు ♦ బ్రదుకుఁగాంచు.

క. ధుర్యత ననాగతములగు
కార్యము లూహించికని త ♦ గఁ జేయునతఁడా
చార్యుఁడు సౌఖ్యముఁబొందెడును
నార్యస్థితి దీర్ఘదర్శి ♦ యనుమీనుక్రియన్.

పలితరోమశులను మూషికమార్జాలంబులసంవాదప్రకారము

సీ. అడవిలో నొకమఱ్ఱి ♦ యనఁగున లాఁగలఁ
బలితుండనునా నొక్క ♦ మూషికయుండు
నమ్మహీజముమీఁద ♦ ననిశంబు రోమశుం
డనుపిల్లి వసియించు ♦ నాసమీప
మున సంజకడ నిత్య ♦ మును మృగంబుల కురు
లొడ్డి చేకువవచ్చి ♦ యొక్క నాఁ
డగపడ్డవానిఁగాం ♦ చి రుగు నొకపిల్లి ఖా
హారంబుసకుఁబెట్టి ♦ యుచటఁదిరుగఁ

తే. బోయి యురఁబడియుండఁగఁ ♦ బొంచిచూచి
భయముదక్కి యచ్చోటునఁ ♦ బలితుఁడరకు
గుఱ్ఱమ్మరఁగఁ జందడికుండను ♦ గాఁబఫులుఁగు
మాటితుఁడనియాసు ముంగియు ♦ సంతసించె.

వ. ఎరకైవచ్చి యిట్లుదోఁచిన నయ్యెలుక యారెంటి బారికిందప్పిపోవరామిఁదలంచి బెగ్గలించియుఁ ధైర్యంబుకలిమిం గార్యంబూహించి యప్పిల్లిం గొండొకసేరం జనుదెంచి దానితో నిట్లనియె.

క. ఉరిఁ ద్రెవ్వఁ గొఱికి యిప్పుడ
వెరవారఁగ నీకునేను ♦ విడుగడసేయన్
దొరకొనుట నీదుభాగ్యం
బగిత్వముదొఱంగి మైత్రి ♦ యలవఱుపుమదిన్.

క. ముంగికి గూబకు నగపడి
యంగంబులువడఁకుచున్న ♦ యని నా కిమ్మై
సంగతిగలిగిన నీయు
త్సంగంబుననుండి భయము ♦ దక్కుదునేనున్.

చ. అనవుడుఁ బిల్లియిట్లులను
నార్తశరణ్యుఁడ వయ్యెదిట్ట సి
కనఘ! హితంబుసేయవల
దయ్య! జగత్ప్రతిసాక్షిగాఁగ ని
ప్పని దగఁబూనితిన్ వెఱపు
వాసి ననుం గదియంగరమ్ము న
చ్చిన నకులంబు గూబయును
జేరఁగనేరవు నాకునోపుటన్.

ఆ. అనిన నట్లయగుట ♦ నాత్మనెఱింగియు
కాదె సంధిదైన ♦ నాఁడు బ్రదుకు

సమవిషగరయును ♦ నిజముగుటగా హించి
నిన్నుఁ జెందెడి బుద్ధి ♦ నిశ్చయముగను.

క. అని పలికి పిల్లదగ్గఱ
యనయము నిశ్చింతవృత్తి ♦ నమ్ముల కినుసిం
చినఁ జూచి యమ్ముల గాకిం
బును నకులము సరసు వాసి ♦ పోయెను నిచ్చన్.

క. నకులము సుగాత్రి నుడువుచు జో
కకు సంతసమందియుండె ♦ గ్రక్కున నమ్మా
ప్పక ముయ్యూరి పేరుల నాలు
కక యలసత పల్లపల్లఁ ♦ గాఁపురముండెన్.

వ. అమ్మాయిఁ బలికినఁ గోపించి యమ్ముయ్యూరిం గొఱక
కుండుట యుక్తింగి రోషముగొంతెట్టినది.

క. తగునే యిట్టి కృతఘ్నుఁడ
వగు నీకుఁ దగ్గఱ నిల్చినట్టి ♦ లోలచిత్తమునఁ
దగుట కృతఘ్నతకును సరి
వగుటొప్పునె కాదు నిలిచిన ♦ సరోవరమున్.

చ. అనుటయు నెల్ల యిట్టిలు
నాశ్రితరక్షణశీలు రెన్నఁగ
మనఁ బోరయుంగ నిత్తున ని
మ్ముం జెనుగుందనమేను భీతి నా
సినముదితోఁడ సమ్మతిని
నెట్టన యయ్యూరిఁ బ్రాణమిచ్చెదన్

మనమున నెగ్గుగాఁగొనకు
మాలనిఁగాంచిన యప్డు దెల్పించెదన్.

క. ఉరిఁబాసి యేమిదలఁతో
యరిత్వమున వినుము ప్రబలుఁ ♦ జైనయతనితో
వెరవున సంధియొనర్చియుఁ
గరంబు నమ్మమియె నీతి ♦ గాఁ గొందురు బుధుల్.

ఉ. మాలనిరాకఁగాంచి భయ
మగ్గలమైనమనంబుతోడ న
క్కాలమునందు నీకుఁ జనఁ
గావలయున్ వెనమాని పైకినా
యాలయముం జొరన్ నమయ
• మప్పుడ నాకునుగాన నత్తఱి
న్మేలొనరింతు నమ్ము మిది
నిక్కము గర్జము నీవెఱుంగవే.

క. అనవుడు నల్లేలతలఁప
వినుము భవత్ప్రాణరక్ష ♦ వెసఁ జేసితి నే
ననఘా ! నీవును నమ్మెయి
నను నాపదఁ బాపవలదె ♦ నమ్మిరయమునన్.

ఆ. అనినఁబిల్లికిట్టు ♦ లను నెల్కవేగిర
పడకు ముచితకాల ♦ భావ్యమైన
యత్నవధిగదా న ♦ మగ్రిఫలత్వంబు
నొందు నొంపదలఁప ♦ కూరకుండు.

వ. అని యిట్లు పలుకుచుండును, రోమశుండును నొండొరులతో మాటలాడుచుండ వేకువయయ్యె నట్టియెడ.

క. తనతోఁ గొందఱు కుక్కలఁ
గొని యేతేరంగఁ గేలఁ ♦ గ్రూరకృపాణం
బును భీకరభంగిగ వెసఁ
జనుదెంచెన్ మాలఁడధిక ♦ సంరంభమునన్.

ఆ. పరిఘనాముఁడైన ♦ పాపాత్ముఁగని భయ
మడరఁ బిల్లి యిట్టు ♦ లనియె నింక
నేమి సేయువాఁడ ♦ నిదె వచ్చె జముదూత
పోలె సత్వరముగ ♦ మాలవాఁడు.

క. అనిన విని యోడ కోడకు
మనుచుం దెగఁగొఱికి వేగ ♦ మయ్యురిఁ బలితుం
డనయముఁ జకితాత్ముండై
చనియెన్ రోమశుఁడు నవని ♦ జమ్ముపైకి వెసన్.

చ. ఎలుకయు బొక్కలోపలికి
వేగి ముదంబునఁ బొంచియుండె సం
కులముగ నేగుదెంచి పరి
ఘుండురి నుగ్గగు బిల్లఁ [illegible] ని
ష్ఫలతకుఁ జిత్తమెంతయు విషా
దముఁ బొందఁగఁ బోయెఁ, బిల్లి యు
య్యెలుకను నిట్లనుం జెవికి
నింపగుభంగి సుధాత్తరీతిగన్.

ఆ. మేలు సేసి తగిన ♦ మిత్త్రునిఁబడసి త
త్ప్రచరితములవచ్చు ♦ సుఖము లనుభ
వింపఁజూచుటుడిగి ♦ వేర్పడియుండుట
యరయ నీతివిదుల ♦ తెరువుగాదు.

చ. అనఘ! భయంబునొంగుటిది
యారయ బేలఁదనంబునెమ్మమై
మనుననునమ్మ చెంది భయ
మోక్షణముం గని నాకుఁ జాలమే
లొనరఁగఁజేసి నీవు మది
నుల్లమునం దగవిశ్వసింపకి
ట్లునికి సుఖంబె నాదు సిరి
కుత్తుఁడవయ్యెదు రమ్మ ప్రీతితోఁ.

క. బలవంతులైన చుట్టం
బులు నేనును నీకు మేలు ♦ పొసరింపఁగ ని
మ్ములమనుట యొప్పదేసనుఁ
గలసిమనుము విషువుశంకఁ ♦ గనుమభిమతముల్.

వ. అనిన విని పలితుఁడు రోమశునితో నీపలుకు లుచి
తంబులు నామాటలు వినుమని యిట్లనియె.

చ. అరులనమిత్త్రులం జెలియ
నారయుటెంతయు సూక్ష్మకృత్య మ
వ్వెస వతిదుర్లభంబ రులు
వీరసనుండియు మిత్త్రిభావముం

బోరయుట యుఁ సుహృజ్జనుల
పోలికగల్గియు శత్రుతాగుణ
స్ఫురణ మొకింత చూపుటయుఁ
జాతము గాదె ధరిత్రి నెల్లెడన్.

వ. కావున నిన్నుఁ బెద్దయుం గడియుట గర్జంబు గాదు నీవును మద్వశగతిం బొందుముఁ జూచితేని యనేకులం జనదె ట్లంటేని.

క. బలవద్రిపులు వ్రియోగజ
ములకై పోఁబడిన గల్గుఁ ♦ బాలసముల నెనుం
గులు దీమంబులవట్టఁ ద
గిలి నెట్టన పట్టువడిన ♦ క్రియఁ జగమునన్ !

చ. అరయుడు మిత్రభావమున
యున్యకార్యము వొందఁగోరి
న్వైరపుఁ బాముఁ బట్టునెవఁ
డిక్కము నమ్మిక దాసివాలికన్
గరము దొలంగఁ జేయునది
కర్జమువట్ట చరించు నొప్పు దీ
పొరుగున నుండి నీకు హిత
ముం దగఁ జేసెద నిప్పుడం దినన్.

మ. విను నీ కామిషమేను నీయుమిం గనుఁ
విశ్వాసముం బూనిచే
రిన నీచిత్త మొకప్పు డుస్తలి విగా

రీభూతమై దుర్వినో
దనహింసారతినొందు నీసుత సుహృ
ద్బంధువ్రజంబేని మున్
నను౯గన్నన సహింయింప దాత్మ౯గరుణ
న్మన్నింపు మిట్లుండెదన్.

వ. అని యంతనిలువక.

క. బలితపుటుఁబడి పేరాఁ
కలితో శేయెల్లనున్న ♦ కతమున నీకుం
జలిది వలసి పిలిచెద విటు
వలయునె నీపలుకునమ్మ ♦ వత్తునె చేరన్.

ఆ. అనుడు నిట్లుదలఁప ♦ నగునె మత్ప్రాణర
క్షకుఁడవైననిన్ను ♦ శత్రుఁగాఁగఁ
దలఁతునే కృతజ్ఞ ♦ తయుఁ బౌరుషంబును
గలుగ నేను వెఱవ ♦ వలవ దనఘ.

వ. అనిన రోమశునకుఁ బలితుం డిట్లనియె.

క. నీవలన నేను బ్రదికితి
నీవును నాకతన మాల ♦ నికి నగపడ నై
తీవిధమునఁ గల్గు సుహృ
ద్భావము సాలు నినుఁ జేరఁ ♦ దగ దిటమీఁదన్.

వ. ఇవ్విధంబునకు శుక్రవాక్యంబులుం గలవాకర్ణిం
పుము.

క. బలవంతుఁడైన శత్రుని
వలనఁ బ్రయోజనము గలిగి • పలుమరు గలిమిం గాఁ
గలసియు నడిగడచునఁగాఁ
దొలఁగవలయు నమ్మనీక • తొలఁగినవాలయుఁగా.

ఆ. నమ్మఁదగనివారి • నమ్మంగ నెన్నఁడు
తగినవారినైన • నట్ల నమ్మ
యుండఁదగదు నిన్ను • నేరు నమ్మినట్టి
యుండి గురులనమ్మ • నుచిత మతి.

వ. ఇట్టిద బ్రదుకు నెరుగు నగుటం జేసి.

క. నినుబోంట్లను నమ్మక నే
నును బ్రదికెద నరఘ! నీవు • మంగని చండా
లునియట్టివారిమాయలు
నినుఁబోంది కెయుండు బ్రదుకు • నాంబోం నమ్మంగ కనీ.

క. అనిన విని సిగ్గుపడి నా
చనుదోటికిఁ జనియుఁ బిల్లి • నమ్మంగఁ బలికెగ
మను వేళ్ళాకలగుఱ్ఱాఁగడఁ
జనిసముచితమన వైనము • నొక్కమాలొందెన్.

క. పలుపగఁ బలనిమాయలఁ
దలఁగుటకును రిపు సమూహ • మరుగున మనం
గలసికొని బ్రదుకుటను న
మ్మొలుకయుఁ బిల్లియును నరిని • లొలఁగించెదగా.

బ్రహ్మదత్తునితోఁ బూజనియనుశకునికైన సంవాదప్రకారము.

సీ. బ్రహ్మదత్తుండనఁ ♦ బరఁగిననరపతి
సగరఁబూజనియను ♦ నామమొప్పఁ
జతురభాషిణియొక్క ♦ శకునివర్తిలుచుండు
నది పిల్లఁబెట్టియుం ♦ బారఁ బండ్లు
దెచ్చి యర్మిలి దాని ♦ కిచ్చుచో మేలేఱి
యధిపుపుత్రునకిచ్చు ♦ నందుఁగొన్ని
వాఁడును మచ్చిక ♦ వచ్చి యప్పిల్లతోఁ
జల్లాటమాడుచు ♦ సంచరించు
ఆ. నొకనాఁడు దాది ♦ యొద్దలేకుండ స
ద్దారకుండు పిల్ల ♦ తల సగల్చి
చంపె దానితల్లి ♦ చనుదెంచి కని మది
నిట్టులనియె శోక ♦ మొసక మొసఁగ.
తే. అకట కూడిమెలంగి యే ♦ మొకటిగ్గైన
సర్థ నిదియును దానును ♦ ననుభవించుఁ
బట్టియాడుచునుండు ని ♦ ప్పాపజాతి
పడుచు చంపెనె యిటు దీని ♦ మిడుక మిడుక.
ఆ. రాచకొడుకుగాఁడె ♦ రాచవారికి నేఁటి
పరిచయంబు వేగ ♦ కరుణవిడుచు

హింతను మఱచు రాజు ♦ లెంచు నమ్మికరుఁ బా
ప్రియులౌ సముదమాత్యులు ♦ క్రౌర్యరతులు.

క. ఉపగత విప్రవసంతం
గోపంబున రాజుకోపము ♦ గుప్తులు లంపన్
జేసె నసత్యముగ గోత్రన్
నే పెఱికి రయమునఁ గగను ♦ నెపుకి నగనెన్.

వ. ఎగసి యుచ్చోటు బ్రహ్మదత్తుండు విని నిట్టనియె.

క. చేసిన నఘము దత్త్వలమునం
జేసితంగుడి చెఁ గాని ♦ శిశువు నడచు నా
చేసిన క్రౌర్యమున చేఁ
జేసితి మాఱంబుగను ♦ సెందదు నమ్మిక.

చ. అనవుడు బ్రహ్మదత్తుఁ డద
యుక్తిని నిండెసఁ గీమావము ని
చనుట సు నామనం బలికి
పాదములోన దసుఁ దొంటియట్లు న
మ్మి నలువుమనన్నుఁ బాజని శ్రీ
మించు నెయు యంకాదు చేతఁ బట్టె యా
పెనుబగనొంద మాటున
బేల్పడి క్రమ్మఱఁ జేరు టాప్యదే.

వ. అనిన విని యతండు.

క. చేసినదానికి మాఱుగఁ
జేసినఁ బగ యంతతోడ ♦ చెడుఁగాక గుణల్

డాసిన నమ్మేలు విడిచి
వోసము వెట్టుదురె యెట్టి ♦ తుచ్ఛులుఁ జతురా.

వ. అనిన నతనికి శకుని యిట్లనియె.

క. నెయ్యము సెడినను మాటల
తియ్యఁదనము వట్టి పగ మ ♦ దిఁ మఱచినఁ జా
వయ్యెఁ గల కయ్య మఱి చే
టయ్యె నొకటిమూఁడుఁ గాక ♦ యది మేలగునే.

ఆ. వినుము నేలఁ దోచి ♦ కొనినను, దాయాదు
లైన, మాటమాట ♦ కైన, నాఁడు
వారిమొడను గీడు ♦ వారక చేసినఁ
బగ జనించు నిట్టి ♦ భంగు లైదు.

ఆ. పగయుఁ గల్గెనేనిఁ ♦ బాయునె గూఢమై
మాఁగిన నగ్నియున్న ♦ మాడ్కినుండుఁ
గాన నమ్మి చేల ♦ కాలాంతరంబున
నైనఁ జెఱుచు సంది ♦ యంబు వలదు.

క. జననీజనకసహోదర
తనూభవులసఖులనమ్మఁ ♦ దగ దనినను నె
మ్మనమునఁ బగ గలవారలఁ
జనునే నమ్మంగ వినువు ♦ చతురవచనముల్.

వ. అనుటయు బ్రహ్మదత్తుండిట్లనియె.

క. కాలవశంబునఁ గీడు
న్మేలును జనులకునుమూఁడు ♦ నీకును నాకుఁ

వారి యని సమీపమ్మున
జేరిన యా సంయమీశుల • చేరం బోయంగన్.

వ. అనిన విని శకుని యాగ్రహముగంబునం ... డిక్కి నిలిపి యిట్లనియె.

క. విను చల్లనిమాటలలో
మునింగి యాలుకి గుణ్యములు, ని • మ్మనుడి బలములో
సని యుండి యారల కష్యము
గనగని మనుజాధిపాగ్ని • కనియెనేంద్రా!

క. అని పలికి యావిశ్వాసమునా
మనముని నెలకొల్ప • దారా నారాయణుం డే
లని వెరపుతోడ నాతం
జని దన క్రిమ్మనయునియు • మనియు గుణాధా.

వ. అదియునుంగాక.

క. జననాథునకు నవిశ్వా
సనియూష్మతి నలయు న్నల్ప • జనమునుదాందుం
దనుం దనసరిం గామట్టక
యని సితులు సెప్పనారు బ్ర • హాస్పతిముఖ్యుల్.

విశ్వామిత్రచండాలసంవాదము.

క. ఏ పాటి త్రేతా సేత్రితా
ద్వాపరములసంధినొక్క • నెలవు ధరిత్రి

తాపంబుఁ జేసె జనముల
పాపంబున వత్సరములు ♦ పండ్రెండధిపా.

సీ. ఏఱులుఁ జెఱువులు ♦ నింకఁ గర్షణము లెం
దును జెడఁ దరులతా ♦ దులును గమర
భూమియుఁ బసఁ దూల ♦ గోమహిషాదిజీ
వధనంబుఁ బొలియ భూ ♦ వరులు మేర
దప్పి లోకములోని ♦ ధాన్యముల్ గొన నధ
ర్మం బంతకంతకుఁ ♦ బ్రబల నధికు
లనదలఁ జెఱుపంగ ♦ యాగముల్ దేవతా
పూజలునెడలంగ ♦ భూసుర ప్రి

ఆ. ముఖము లైనవర్ణ ♦ ములచొప్పు దప్ప నా
హారరహితజనము ♦ లచట నచటఁ
బడఁగఁ జూడ ఘోర ♦ భంగిగాఁ దఱచయ్యె
డొక్కలున్నవారి ♦ కెక్కుభయము.

వ. అట్టిసమయంబున.

క. మునిపతి విశ్వామిత్రుఁడు
దనయాఁకలి కెందు మెలఁగి ♦ ధైర్య మెడలి యా
జనమాంసమూలఫలములు
జనులనడిగి యెందుఁ బడయఁ ♦ జాలక దప్పిన్.

వ. తూఁగాడుచుం జనువాఁడు ముందట.

చ. పసరపుఁ బ్రేవుపోఁగులును
బందులడొక్కలుఁ గుక్కపుఱ్ఱెలున్

ముసుఁగువడంగ భూమితల
ముం దఱచారఁగఁ గప్పుచుఁ మదిం
బస యొకయింత లేక పెఱ
ప్రాణులనుం బొరిగొంచు నష్టు దు
ర్వ్యసనతఁ గూరి యున్న వలి
వాంఘ్రిరపల్లెకు జేరియుమ్యెడన్.

వ. ఆర్తినొంది యిటునటుం బోవంజాలక నేలం బడియుండి ప్రాణంబులుపోవుటకు నుపేక్షింపందగదు; ప్రాణరక్షణంబ పరమధర్మంబని విచారించి తగు నుపాయంబు చింతించువాఁడప్పుడ చంపి తిత్తొలిచి గాలిగొననై చినకుక్కకళిమంబుఁగ నుంగొని.

క. ఇది దప్పు నిప్పు డెయ్యెడ
నొదవదు ప్రాణంబు గావ • నొండొకఁ జదియుఁ
మది నూహింపఁగ బ్రుచ్చిమి
నొదవించికొనంగవలసి • యున్నది నాకుఁ

తే. ప్రాణములుపోవకుండఁగఁ • బరిహరింప
నొం డుపాయ మెయ్యదియు లే • కుండఁజేని
బ్రుచ్చిమియు ధర్మమగు నధ • మునిధనంబు
గొనుట యెందును ముఖ్యమై • చనుట గలదు.

వ. కావునఁ జండాలధనం బగునారమే యమాంసంబపహరించి ప్రాణహాని పరిహరించుకొందునని నిశ్చయించియుండ నర్ధరాత్రం బగుటయుఁ జండాలురెల్ల నిద్రింప నల్లన లేచి

చని యమ్మాంసంబు వట్టి తిరిగిన నచ్చేరువ నిద్రించుచండాలుండు విధివశంబున మేలుకని నీవెవ్వండవు మాంసంబు ముచ్చిలించెదవు నిద్రవోవం జుమ్ము నిన్నుం బొరిగొనియెద ననుటయు భయంపడి గ్రక్కున నమ్మునిపతి యేను విశ్వామిత్రుండనని పలికిన వాండు విస్మయంబున శయ్యడిగ్గి కరుణం గన్నీరొలుకం బ్రణమిల్లి కేలుమొగిడ్చి మహాత్మా! నీతలంపేమియని యడిగిన నతండు స్వాంతవచనంబుల నిట్లనియె.

చ. దరికొనునాంకలిం దనువి
దాహముపుట్టినం బ్రాణహానికిం
బరిహరణంబు సేత కిది
పాపమయైనను గుక్కసంజూడే
భరపడి ముచ్చిలించెద వి
భావసుం డెంతశుచిత్వసంపదం
బొరసియు సర్వభక్షకతం
బొందును నన్నుజూచుమట్లుగన్. .

వ. అనిన విని చండాలుం డిట్లనియె.

తే. కుక్క మృగములలోనెల్లం ♦ గుత్సితంబు
దీనిం దని ధర్మమునకేల ♦ హానిసేయ
నొండుపాయంబు వెదకికొ ♦ మ్మగ్రజకులాగ్ర
యనుచు వానికి ముని యిట్టు ♦ లనియె నధిప.

క. విను బ్రహ్మవహ్ని నాకుం
బెనుంబ్రాపై యుండ నేను ♦ వెఱతునె యెట్లు

తను జీవనిక గాత్రము
తనువును విఖ్యాతయశో • ధర్మం బరయన్.
ఆ. బ్రదికియున్న నేఁడ • సుంకము నిచ్చును
బాధికోపఁగ నేర్తుఁ • బాటింపను
స్త్రీ లగుట జేసి • శాశ్వతస్థానము
వంబు డిస్స్ పెట్టి • నమలు సేయఁగ.
చ. అనుటయు సంతోషమంది మని
    యుత్తమవిధం బనుమనుచు గాక ప్ర
స్త్రుత యది ధర్మమే కటని
    తా మిమునిబోధ్భుని స్వర్గ మేరుఁగాఁ
జనులోకా యున్న సమ్మగని ప్ర
    శస్తుఁ డగస్త్యుఁడు వైతత్వమానసముం
దినుఁడై నశించెనే యతని
    తేజము పంపును సంతసమందె మునీ.
వ. అనవుఁడు వాఁడిట్లనియె.
క. పరహితము సేయఁ బూనిన
పురుషుఁడు పాపంబు సేయఁ • బోఁడఁడు సేయం
బరమముని యగుటగస్త్యుఁడు
పరోపకారార్థకృతి సఁ • భవ్యుం డగునే.
క. నాఁడు మహాత్మ బ్రహ్మణా
తావిద్యాత్మాస్పదంబు • దానికిఁగా నే

నీవిధి యొనరించుట పా
పావేశములేదు దీని ♦ కడ్డపడకుమీ.

క. అని మునివల్కిన నంత్యజుఁ
డను మాంసము విడువనోప ♦ కనుటగఁ దలఁపం
జనునె భవదీయ తేజో
ధనహానికిఁ గరుణ పుట్ట ♦ దా యెవ్వరికిన్.

వ. అనవుడు గాధినందనుండు.

తే. కరుణగలవేనిఁ బ్రాణంబు ♦ గాచికొనఁగఁ
దలఁచునాకు నిమ్మాంస మి ♦ మ్మలఘుచరిత!
యట్టులైన బ్రముచ్చిమియు లే ♦ దస్మృతి మొదలి
నడయువస్తువు నేయుఁదు ♦ పాతకంబు.

వ. అనిన విని చండాలుం డిట్లనియె.

క. అతిశయితపుణ్యదీప్తులు
పవిత్రగహామునిచరుని ♦ పాలం జేయన్
మతిఁ దలఁపఁ గూడునే వి
శ్రుతగుణ! యే వెఱతు నింకఁ ♦ జూడుచుఁ బల్కన్.

వ. నీవలచినయట్లు సేయు మని సారమేయమాంసం బిచ్చినఁ బుచ్చుకొని దానం బ్రాణంబులు రక్షించుకొని విశ్వామిత్రుండు చనియెను. నింద్రుండు తదనంతరంబ లోకంబుల నవదీఱ వర్షించె నంత హర్షించి యత్తపోధనవర్యుండును నపోవిశేషంబున దోషంబునీఁగికొని మనీషిజనస్తుత్యం బగునిత్యప్రకాశం బున విలసిల్లె నాపత్సమయసమాచారం బిట్టిద యని చెప్పిన

భీష్మునితో భూవల్లభుండు ధర్మసూక్ష్మప్రకారం బింతయరవ గాహం బగునే యీయితిహాసం బాకర్ణింపుట నానందంబు విషాదంబునొందెడి ననన్నును సంతసంబు ధర్మంబు బహుళశాఖా సమన్వితంబై యుండు రాజులకు వల్లెయంగనాలు నెఱుంగ వలయు. విషాదం బేల యనన్నును సంతసింపుము.

మృగయుండు—కపోతమిథునంబు.

క. శరణాగతసంరక్షణ
పరులకు సమకూరు నెట్టి ◆ పాతకములకు ని
ర్భరకరుణాకర ! పరమా
దరమున నెఱిఁగింపు నాకు ◆ దానికతలంగున్.

ఆ. అనిన భీష్ముఁడిట్టు ◆ లను మహారాజేంద్ర
నాఁగఁ బరఁగు ధరణి ◆ నాయకుండు
దనుజమంత్రిచేత ◆ వినినది గుణకథ
యఖిలపాపహారిణి ◆ మాటవినుము.

వ. అయ్యితిహాసంబు చెప్పెద దాని నెఱుంగిన నయ్యర్థంబు దెలియు నవహితుండవై యాకర్ణింపుము.

సీ. పాపాత్ముఁ డొకబోయ ◆ పక్షుల వధియించి
తినియును జెక్కుమ్మి ◆ కొనియు నదియు

బ్రదుకుగా దానికి ♦ బహుసాధనంబులు
సవరించుకొని మహా ♦ టవిఁ జరింప
నొకనాఁడు పెనువాన ♦ యును గాలియును ముట్టి
సకలజీవులకు నా ♦ శంబుపుట్టు
సట్టిదియై కాన ♦ యంతయు జలమయం
బైన బెగ్గిలి యన్న ♦ రాధముండు

తే. వెరవుతో నల్లనల్లన ♦ వెడలి మిఱుత
నొకవవస్పతి జొంపమై ♦ యున్నదానిఁ
జెంది రాతిరి యగుటయు ♦ శిలయు సెజ్జ
గాఁగ శీతార్తుఁడై యుండెఁ ♦ గొరవేంద్రి.

క. ఆలుబ్ధకుఁ డత్తరువర
మాలోకించి కనుభక్తి ♦ ననిమిష నిచటిభూ
తాలిం గొలిచెదఁ గరుణా
శీలతఁ నను గాచుటకు వి ♦ శిష్టవినీతిన్.

వ. అని యిట్లప్పక్షిధ్వంసకుండు శయనంబు ప్రాపించియుం
డ నమ్మహీరుహంబుకోటరంబున వసియించి యుండునది యొ
క్కకపోతంబు దనవల్లభ యెటయేని మేఁతకుఁబోయి రాక
తడసిన శోకించి.

సీ. ఎచటనున్నదియొక్కొ ♦ యింతప్రొద్దొకచోట
నుండునే నను బాసి ♦ యుజ్జ్వలాంగి
యేకారణంబున ♦ నేమయ్యెనో వాన
మోపునఁ దెగియెఁగా ♦ నోపునకట !

యమ్మేను లేకున్న • నిమ్మేనికిలను ని
రర్థకం బగు గాన • గాగ నిక్క
యగుసతిగుణముల • గ్రమమున మును సన్నీ
సుఖసాధనంబులు • సుమ్మీ పతిక

తే. నేమిసేయుదు మందిరం • బిప్పుడె
వాలుచున్నది యనగ •
బోయెపలలోన నున్నది •
సంబు సంతోషమిప్పుడు • గ్రమంబు గాగ.

క. పతిమదిక సింతయుక్తు సి
యతివగదా ఫలముక్తి పరి •
గతి వినం గాంచితి
గృతకృత్యం బదుట్ల నాకు •

వ. అని యుల్లంబున నుగ్గడించి పతికం
చి విధికృతంబునకు నగవంబు

చ. శరణము నొచ్చి సందిగంబరి
సన్నుతం గ్రగొన
దరముగం జేయునన్యధిక
ధర్మముగా బుధ
నరసి మహర్షు వీని శర
గాగతు నోపినభంగి నాపదం
బొరయక యుండం జేయుము పరి
భూతపునీతున గొంటినో మునిన.

క. అని యిట్లేర్పడఁ బలికిన
విని శోకము డిగ్గవిడిచి ♦ విహాగము గరుణాం
దనజాతి సెప్పి తగ ని
ట్లనియె మనుజభాషణముల ♦ నాలుబ్ధకుతోన్.

క. ఓయన్న! డస్సినాఁడవు
మాయింటికి నతిథివైతి ♦ మసలక నీకుం
జేయవలయు నాతిథ్యం
బేయది భవదీప్సితార్థ ♦ మెఱిఁగింపు తగన్.

చ. అనవుడు నుల్లమెంతయుఁ బ్రి
యంబు వహింపఁగ బక్షివర్య! నీ
తున సకలాంగకంబులుఁ బ్రి
ధూనము లయ్యెఁ జలిదీనిఁ బాపవే
యనిన విహంగమంబు రయ
మారఁగ నచ్చటిపుల్లలెల్ల ము
క్కునఁగొని తెచ్చి ప్రోవిడి య
కుంఠితమైన దయాగుణంబునన్.

వ. ఆపొంతపల్లియకు రయంబునం జని పుల్లతలనంగ తంబైనయింగలంబు.

క. కొని వచ్చి పుల్లప్రోవునఁ
దనుకంగాఁ జేసి నెమ్మి ♦ దఘుక్రొత్తఁగ ని
ట్లను బోయతోడ మే నీ
యనలంబునఁ గాఁచికొనుట ♦ కై రమ్మనఘా!

చ. అసఘుఁడు నాఁడు సువ్వసాన్ప్ర
యాంబులరం దసయాంగినింబు ల
యొప్పసలశిఖాగ్నిలోపమునఁ
సల్లసియుల్లసఁ గాఁచి శీతబా
ధను మనుగంగఁ జేయఁగఁ బ
దంపడి యాఁకలి ఎంచఁ బోఁగఁ జోఁ
చిన సత్కరింపఁ సువ్వకట
సేయ నుపాయము లేమి యిట్లయ్యెనే.

వ. ఇగబి వల వలంబాపి తలంపుకొని నాఁడు క్షేమనియె.

తే. ఖగములకు జీవనం బనఁ ♦ గలవి సంగ్ర
హించి నట్టిది యాఁకలి ♦ కేమ్మగ్గను
మాకు దొరకొన్నఁ దండము ♦ గాక గ్రుడ్డి
చెప్ప దప్పితి నాతిథ్య ♦ నియతి వలయు.

వ. నా శరీరం బాహారంబుగా నిచ్చెదఁ గొనుము.

క. అనిపలికి యగ్ని వెలిగొని
తన దేహము దానిలోనఁ ♦ దనయకి గుడిసెం
గని బోయ విస్మయంబున
మన మూనఁగఁ గొంతసేపు ♦ మాన్పడియుండెన్.

వ. పదంపడి.

మ. కలదే యిమ్మెయి పౌరుషంబు జగతిం
గారుణ్యమేపార ని
ష్ఫలుఁ గిట్టిచ్చెనె మేను నాదుచరితం

బుల్ సిందకుం బట్టులై
తలఁపన్ వచ్చిన నింతకీడగునె యే
తత్కార్యరతాఘోరచే
ష్టలు మానంగలవాఁడఁ బక్షి గుర్వై
సంధించె సద్బోధమున్.

వ. అని యంతరంగంబున వైరాగ్యంబు నిరంతరం బగుటయు నంత నిలువక.

మ. ఇది యిట్లాలిని బంధులం దొఱఁగి తా
నీయగ్నిం బోఁగూలె నా
ప్పిదమై యుండఁగ నిట్టి తెంపు వెలయం
బెంపార వైరాగ్యసం
పద పాపంబుల నెల్లఁ ద్రుంపఁగ మహా
ప్రస్థానపుణ్యత్వ మొం
దెద నే నిప్పుడ యంచు మానసము శాం
తింబొంద నిర్మముఁడై.

క. వలలోననున్న పులుఁగుల
వెలువడఁగా విడిచి వలయు • వెండియుఁ దనకుం
గలపక్షినిహతి సాధన
ములు నచటనె యుండఁ బోయె • బోయ నియతుఁడై.

ఆ. అక్కపోతి నాథుఁ • డగ్నిలోఁ బడుటను
శోకవహ్నిఁ జొచ్చి • మానసమ్ముగ

నెలుఁగు రాలుపడఁగ ♦ నిట్లని పలవించె
నశ్రుజలతరంగి ♦ తాన్య యగుచు.

క. నాయాఁకలి కోర్వ నెపుడు
వేఁడినను నేఁ గొసంగ ♦ వెంటనె యనుభవిం
తాయాసపడుటఁ గనుఁగొని
కూయుదు నను బాసి చనుట ♦ కిం తగ నగునే.

వ. అని వెండియు.

సీ. ఇరుగుబొంపంబుల ♦ నింపారు సిరులను
బొలుపైనసౌధలక్ష్మి ♦ నలువొందొప్పు
నెలయేఁటులందలి ♦ తెలినీటఁ దనుపునా
పొలసినగిరులతో ♦ స్ఫలమఁ జిప్ప
మావిమ్రాఁకల నెల ♦ గీవలఁ జనొగ్గు
తోఁటలకసపటి ♦ తోఁటఁ బంటి
యులరునెత్తమ్ముల ♦ కలిమిఁ జెల్వగుచు
యులతీరభూములు ♦ నల్లఁజొంటు

తే. సన్నుముదమునఁ జేరి యీ ♦ సంపదొందఁ
గేలి సలిపెడు నదగు ♦ లీల మిగుల
నానశించె ప్రాణేశ ! ప్రా ♦ ణంబుగొప్పుడు
నిన్నుకూర్చి యోగింతు ని ♦ వెన్నఁగాను.

వ. అట్లుంగాక.

క. జేనియనుసరణమునఁ దన
మేనువిడిచినట్టికాంత ♦ మేలిపదవిఁ గం

దాను నతండును నరిగి య
నూనస్థిరసుఖము లందు ♦ చుండుట విందుర్.

క. అని పలికి యపుడ యనలము
ఘనముగ దరికొల్పి మడి వి ♦ కాసముఁ బొందం
దనవల్లభుఁ దలఁచుచు వల
గొని లీలం జొచ్చి యతనిఁ ♦ గూడం జనియెన్.

క. స్ఫురితవిమానముమీఁద స
మరతతి వేష్టింప రత్న ♦ మయభూషణునుం
దర దివ్యమూర్తి వెలిఁగెడు
వరునిఁ గలసి పరమసౌఖ్య ♦ వైభవ మెసఁగన్.

తే. లీలఁ బోరిఁబోరి నచ్చర ♦ లేమసింహు
బలసి యభివందనము సేయఁ ♦ బొలిచె నిట్లు
ననిసపక్షియుగంబు వ ♦ ర్తనముదోఁచెఁ
బుణ్యావర్తనుఁ డగుట నా ♦ బోయ కపుడు.

వ. తోఁచిన నతండు.

క. ఏనును నిట్లగుదు ననుచు
నూనినకౌతుహలముల ♦ నుల్లము వొదలన్
మే నెల్ల ముల్లసింపఁగఁ
గానఁదఱిసి గళితరక్త ♦ కలితాకృతియై.

తే. అరుగుచుండువాఁ శోకచో ద ♦ వానలంబు
గట్టుదిగకొనసం బెల్ల ♦ ముట్టె మండె

సంసారిమోదితదివ్యాంగ్రి ♦ నిత్య [illegible]
యువులు దా[illegible] దేవత్వరము ♦ నిను సన్నుతింతు.

ఉ. ఉంగుటిఫల ముక్తమాలయు
  [illegible]
బాయు ముదా [illegible]
  [illegible]
నేఁగుపిధంబులం [illegible]
  విస్మృతిగన్ [illegible]
జేయుసవాఁడు శిల్పకుఁడు
  [illegible] కేసులు.

గ్రంథంబు [illegible] ము.

సీ. గాంగేయుఁ డెట్లని ♦ గాంగేయుఁ [illegible]
  [illegible] ♦ [illegible]
బాలుండు నృపుఁ [illegible] ♦ బంధువు [illegible]
  [illegible] ♦ [illegible]
వివశాత్ముఁ [illegible] ♦ [illegible]
  క్రొట్టివచ్చి [illegible] ♦ [illegible]
దక్కదోషప్రమాదం ♦ నగరి [illegible]
  ఖ్యాతి [illegible] ♦ [illegible]

తే. కాచములు వచ్చి తినుటకు ♦ నేచితిరుగు
జననమరణముల్ వింతలె ♦ చన్నశిశువు
తోన యందఱుఁ జనుటకు ♦ బూనియుండు
వారలే పొందు పీనుంగు ♦ వైచి వేగ.

క. తెగిపోయినవా రేడ్చిన
మగుడుదురే వెఱ్ఱులార! ♦ మానుఁడు మీరు
దెగుదురు దడసిన నావృదు
నగునట్టిద కర్జమనుచు ♦ నందఱు భీతిన్.

వ. శవంబు విడిచి పోవంజూచిన నొక్కనక్క బొక్కలో
ండి వెడలి వారలతోడ.

సీ. గ్రద్దమాటలకేల ♦ కనుభీతిఁబొందితి
రక్కటా! బాలుని ♦ నబ్జవదను
నిటువైచి పోవఁగా ♦ నెట్లాడె నేమ్వఁడు
శోకంబువోవని ♦ చోట్లఁ గొంత
ప్రొద్దంతలో విధి ♦ కూర్చియుండు గాకున్న
బ్రాణంబు గ్రిమ్మఱ ♦ రాక గల్గు
నో యెఱుంగుదురే యి ♦ నుండునునస్తాద్రిదిఁ
జేరెడు వెఱవక ♦ మీరు నిలువుఁ

తే. డనిన వారును మనమున ♦ నానవుట్టి
మడిగివచ్చిన గ్రిద్ద యి ♦ మ్మందబుద్ధి
యైననక్కమాటలువిన ♦ నగునె వికృత
మమ్యఁ బీనుంగు నచ్చునే ♦ యనువులింక.

క. కనుబొ్ట్టెదుండను గోలుఁగను
మినుక మినుక నపహరించె ♦ మిగా గీయుగనీ
వినువుఁడు బాలునినుగనికిఁ
బడయుఁడు దానాదుల్లైన ♦ బహుళధర్మ్యములన్.

వ. అనినవిని నాగృధ్రంబు వచనంబు లాకర్ణించి య
జ్జంబుకంబు వారలనుద్దేశించి.

క. క్రూరమతి గృధ్రి మొట్టిన
మారకుసిం జూచిమాచి ♦ మునలని వోసు
మిగా రెట్టొగ్చెదగో క
[illegible] ♦ [illegible].

క. దయమాలిపోన [illegible]
బ్రియుల్లమునఁ [illegible] ♦ బలిమిగా మీకుం
బ్రియ మనఁగ బ్రిదుకుబ్రిమాకిం
డయినను మఱి పోనగాన ♦ యొమి [illegible]యున్.

వ. గృధ్రింబిట్లనియె.

ఆ. ఏను బుట్టి వేయు ♦ నిమిషాలు మునిముల్లయుఁ
గలవు వత్సరములు ♦ గాని నెంమో
బాలు [illegible] ♦ [illegible]
జచ్చిపోయి మగిడి ♦ వచ్చువాని.

క. ఒకటి గలదు వత్తురు [illegible]
[illegible]గర్భంబునను [illegible] ♦ [illegible]

క్కకు నేటిబుద్ధి పీనుఁగు
నకుఁ బ్రిదు కెటుగలుగు నిట్టి ♦ నవ్వులు గలవే.

సీ. అనవుడు నెర. వెక్క ♦ యాబిడ్డ వైచి పో
యెడువారలకు నడ్డ ♦ పడుచు నక్క
వినుఁడు రాఘవుఁడు నే ♦ ర్పున బ్రదికింపఁడే
మృతుఁడై న భూసుర ♦ సుతుని మగుడ
సృంజయునకొడుకు న ♦ చ్చిననారదుఁడు ప్రభా
వంబునఁ గ్రమ్మఱ ♦ వానిఁ డేఁడె
యట్టుల యొకసిద్ధుఁ ♦ డమరుండు మీాయే న్వు
లాలించి దయ బాలు ♦ ననువు లోనఁగ

ఆ. నేని మేలు గాదె ♦ యిది యేల పోయెద
రనిన వారు మగిడి ♦ యరుగుదెంచి
శిశువుశవముచుట్టుఁ ♦ జేరి పెల్లడిచ్చిరి
వనవిపనవి యంత ♦ వినుఁడు గృంకె.

వ. అగ్గృధ్రంబును జంబుకంబును నాఁకలిచేత నంనురు చుండిన తానతాన బాలశవంబు నాహారంబు గొనుటకై యివ్విధంబునం దమతమపల్కునేర్పునం గ్రమ్మఱించెఁ బ్రొద్దుగ్రుంకినం దా నచ్చోట నిలువనేరదు గావున గ్రద్ద యటమున్న వారు వోవుటకై యప్పటితెఱంగుమాటలాడె రాత్రియైనం దనకు మేలుగావున నక్క వారలు డడయుటకుం దగినచందంబునం జెప్పె నది వాసతెఱంగు ప్రీతివసవిహారవిరతుం డగు శంకరుండు కరుణారసపూరనశంకరుండగుటనప్పుడు.

ఆ. అట్లు పసవి మేన్పు ♦ సజ్జనంబులకుఁ బ్ర
త్యక్షమై వరంబు ♦ లమగుఁ డనిన
సంప్రమోదభక్తి ♦ సంభ్రమభరితు లై
చక్కనవనిఁ జాఁగి ♦ మ్రొక్కి వారు.

క. బాలమరణశోకంబునఁ
దేలక యుండంగఁ గావు ♦ దేవోత్తమ! నీ
పాలించిన బ్రదికితిమి ద
యాళుహృదయ! పార్వతీప్రి ♦ యా! చంద్రధరా.

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతులు సేయ శివుండు బాలశిశువు ప్రాణంబు లొసంగి వీఁడు శతాయుస్సంపన్నుం డగువాఁ డని యానతిచ్చి యాగృధ్రజంబుకంబులకు నాఁకటి యున్కిం బసను లేక యుండం బ్రసాదించి యంతర్హితుం డయ్యె సంతోషంబున సంతరంగంబులుం బొంగ నల సజ్జనంబులు బాలునెత్తికొని పలుమాఱుం బొగడుచుఁ గౌఁగిలించుచుం జనిరి గృధ్రంబులు జంబుకంబును మనంబునం బొంగుచుఁ బోయి తమతమకులంబులలోఁ బ్రఖ్యాతంబులై ప్రవర్తిల్లె నార్తజనబాష్పప్రమార్జనంబు ప్రభువులకుం గర్తవ్యం బగుటయును నిజకార్యార్థు లగుకపటులనేర్పుమాటలు తెలివితెలియఁగొనుటకును నుదాహరణం బైనయీగృధ్రజంబుకోపాఖ్యానంబు.

క. వినినఁ బఠించినఁ వ్రాసినఁ
గొనియాడిన దురితపీడ ♦ కుం దొలఁగ నరుం

డనుపమధర్మములకు భా
జన మగు నాయుఃప్రవృద్ధి ♦ సంపద నొందున్.

పవనశాల్మలీతరు సంవాదము.

సీ. అని వినతుం డగు ♦ నాధర్మసుతునకు
ముదమునఁ జెప్పి భీ ♦ ష్ముండు మఱియు
నిట్లనుఁ దగ నొక్క ♦ యితిహాస మధిప! యా
కర్ణింపు హిమవన్న ♦ గంబునందు
గలదొక్కబూరుగు ♦ గడుఁబెద్దకాలంబు
ముదురు శాఖాశోభి ♦ మూలదృఢము
నారదముని యొక్క ♦ నాఁడత్తరువుపొంతఁ
జని చని వేడ్క ని ♦ ట్లనియె నెమ్మి
తే. బూరుగా! యింతపటువును ♦ బొడవుఁ గల్గి
నీవు మృగపక్షిసంశ్రయ ♦ మేయ మగుచు
నునికి గని ప్రీతి నడిగెద ♦ ననిలుచేతఁ
బను మహీజంబులెల్ల నీ ♦ పడమి యెట్లు.
క. పవనునకును నీకును బాం
ధవము గలదొ యతఁడు నిన్ను ♦ దయ రక్షింపన్
సవినయవృత్తిని బ్రదికితొ
చెవులకు నిం పెసఁగ నిజము ♦ చెప్పుము నాకున్.

క. అనిన విని బూరు విట్టను
ననిలునిబల మస్వ్గతియు ◆ [illegible] బలమునో
నెనగా దేర్పడ విను [illegible]
ననిమిది యగునంగోనునకు ◆ ననుఁదా నిగయుఁగన్.

వ. అని పలుకుటయు [illegible].

ఆ. అమ్మ్రచల్ల గుట్టు ◆ [illegible] [illegible]
లోనుగాఁగఁ బవను ◆ [illegible]
మహిమము లగు [illegible] ◆ [illegible] ములచేష్టి
తములు వాయునగ ◆ [illegible].

క. అనుటయుఁ బెలుచ[illegible]
ఘనమూల ప్రబల[illegible] ◆ [illegible]
న్నును దాఁకిన [illegible]
జనుఁ డనునామంబు[illegible] ◆ [illegible].

వ. అని గర్వించి [illegible] [illegible] దిసురముప్ర
వరుండు.

చ. మఱవకయుండ [illegible]
మాటలు [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
నేగి నమ [illegible]
[illegible] దంచి [illegible]
డిండిమగ[illegible] [illegible]

జెఱుతఱుపేరు బూరుగ! న
శించితి గాకిటుఁ బల్కు లేటికిన్.

మ. అని కోపంబునఁ బల్కు నప్పవనుతో నాభూరుహం బింత పె
ల్చన నీవాడెద వంతతక్కువనె చే లా! లోకసామాన్యవృ
త్తిని కాయంబును నన్ను నొక్కటిగ నిచ్చంజూచితే యన్న న
ల్లని నవ్వొప్పఁగ నాసమీరణుఁడు హేలాస్ఫారుఁడై యిట్లనున్.

క. ఒకనాఁ డజాండము నీని
డకు బ్బాటరుగుదెంచు ♦ టయు నమ్మేలా
త్పనువ్రేఁగ్గై మన్నించిన
మొకమొకపడి తిట్ల పలుకు ♦ మీ తగ రేపున్.

వ. అనిపలికిన బలుమొగంబుతోడం బోయిన నబ్బూరువు
పనంబునఁ దలంకి.

చ. మనుగడ దప్పనో కొ(. ముని
మాటలు గొన్నటి నాబలం
బన నదియెంత యుగ్రత మ
హాబలునాకను నోర్వఁజాలనా
నని నొకభంగి గెల్వుసని
తాఁ వలపోసి హరించె నాకులుం

గొనలును జొంపముగ నిండిన
కొమ్మలు సేయుగుహం గ్రమ్మగాను.

వ. అట్లు తన్నుం దాసవీటుమనికొని యున్న గంగానదిగుటయు.

చ. ప్రతినను నీవుగా భయద
భంగిఁ బ్రభంజనుండుగు దారి యుఁ
క్షితిరుహముం గనుంగొని యు
నీ! యుదినాపని నీవు నీను
మ్మతి నీక సంతసింపు మిటు
మన్ననఁ గొంచుము నీవు బాంధవ
ప్రతతికి నివ్వధంబు నదు
పాయము మీ లేకసింపు సంపన్నుఁడ.

వ. అని యుల్లసంబాడి సముల్లసిల్లి నాగ్విదాగతి సని యె. నట్లు కొల్మలి పనను చేత భంగంబునొంగిట సాగుగుండం బ్రబలునితోడ దుర్బలుండు దొడరి మత్సరగ్రస్తుం డగుట నపాస్తవిభవుం డగు.

అని భీష్ముండు యుధిష్ఠిరునకుఁ బవనశాల్మలీసంవా దంబను నీపురాణాఖ్యానంబు సెప్పె.

నా డీ జం ఘు స చ రిత్ర ము.

చ. విను మొక బ్రాహ్మణుండు మును
వృత్తము లెల్లఁ బొలించి పోయిదా

ని నొకత నాలిఁ జేసికొని
నెమ్మిఁ గిరాతులఁగూడి వేఁటకుం
జనుఁ దిను మాంస మద్ధరిత
సక్తుఁడు భోగపరుండు గావునన్
ధనము ఘటింపఁగాఁ దగు వి
ధంబని చూచి వణిగ్జనంబుతోన్.

వ. చెలిమి సేసి కొందఱు గోమట్లు బేహారంబు వెంట దేశాంతరంబునకుం జనఁ దానును వారితోడం గూడి పోవం బోవ గిరిగహనదుర్గమస్థలంబున నొక్కవనగజంబు.

ఆ. సాతులోని కుఱికి ♦ జనముల నున్మద
లీల నేలఁ బెట్టి ♦ కాలఁ జమరఁ
జొచ్చుటయును భీతి ♦ విచ్చి నల్దిక్కులఁ
బఱచి యెల్లవారుఁ ♦ బటురయమున.

క. [illegible] గాంచనీకుం
[illegible] ♦ నతిదూరముగా
[illegible] గని
[illegible] ♦ బోవం గలనన్.

సీ. [illegible] ♦ పొడవుఁ బలుపుఁ
గలిగి [illegible] ♦ జెలువు మిగిలి
యున్న [illegible] గని ♦ యుల్ల మచట
[illegible] ♦ నీడఁ జేరి.

క. వసలతలనసుమగం[illegible]

గాని సుతుని గా[illegible] • [illegible]

దనుపారుసచేటం [illegible]

దే నతిం [illegible] • [illegible].

వ. ఒక్క మహా[illegible] ప్రసాద

పాత్రం బగుమ నా[illegible]

బరంగునా[illegible] క్క రకు [illegible]

యక్లైతెంచి యమ్విప్రుసిం నా[illegible] [illegible] దలాను

చూడ్కి నా[illegible].

క. ఎందుండి [illegible]

ముందుల కేగదవు [illegible] • [illegible] ! [illegible]

బొందితి [illegible] గ [illegible]

[illegible] • [illegible].

వ. [illegible]

డనునొక్క మహనీయచరి[illegible] సదా

ధ్యయనాదిప్రతి[illegible]

బోయతి [illegible]

నలసి బేహారులవెంట నొకనాటి [illegible] దిరుగు

చోట [illegible].

క. వసకరి [illegible]

తునకుం గపిసి [illegible] • [illegible]

వినుమెల్లవారునుం గను
కని: బఱచిరి భీతి నేను ♦ గానసభూమిన్.

ఆ. పఱచి దిక్కు దప్పి ♦ భాగ్యంబుకల్మి నీ
దైవనిలయమునకు ♦ నరుగుదేరఁ
గంటి నినిన మేలు ♦ గాక నీదారిద్ర్య
మపనయింతుఁ జింత ♦ నపనయింపు.

వ. అంతట నియ్యాతిథ్యంబు గొనుమని రుచిమంతంబు లగు మందాకినీమీనంబులు సుపక్వంబులు దెచ్చి తృప్తియగునట్లుగా నతనికి నొసంగి రాత్రియగుటయుం బల్లవపుష్ప సాంద్రంబగుశయనంబు గల్పించి యబ్బకపతి యద్ధరణీసురునితో సముచితసల్లాపంబుల సుఖనిద్రచేసి యారాత్రి గడపి వేగుటయు నద్విజుం డాలోకించి.

క. వినుమిత్రింపుము రజనిమ
గనుటను బుద్ధియును నొల్లు ♦ కారణములుగా మ
త్స్వనిదారిద్ర్యము నాయెడ
నిపు డేనరుదెంచు టెప్పు ♦ సన్నిధిలోనన్.

క. మిత్రుండవు దక్కఁగ నెవ్వని
మిత్రుండ నగుదును నిను ♦ భూసురవర! స
న్మైత్రి యొనర్చుఁగాదె సంతస
మాత్రమునగా నుండునదే యొ ♦ మాదృశేకిన్.

సీ. నా ... ♦ నామనోధేయుఁ
నిన్ను స్ఫురదమనస్ఫురణ ♦ నాటను మాయను

మోజనములిచ్చి [illegible] దా[illegible] ◆ యున్న [illegible]
వట్టి చేచని యాజ్ఞ[illegible] ◆ [illegible].

క. కాంచి యతనితో [illegible]
[illegible]ంచితి నని [illegible] ◆ [illegible]
కాంచనములు [illegible]
[illegible]ంచితిఁగాఁ [illegible] ◆ [illegible] .

క. అని యున్న[illegible]
[illegible] యూతం [illegible] ◆ [illegible]
వినిపింప [illegible]
కనుగల మగని[illegible] ◆ [illegible].

తే. అరుగుదెంచితి [illegible] ◆ [illegible]
[illegible] వినిపించుటయు [illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible]గుట [illegible] ◆ [illegible].

వ. అని తలంచి.

క. కులమును [illegible]
గలరా[illegible]గింపు[illegible] ◆ [illegible]
తెలియంగఁ [illegible]
దలఘుం [illegible] ◆ [illegible]మనెన్.

క. ఇతఁ[illegible] నేనాగు
నతనికి [illegible] ◆ [illegible]

బితనిం బాత్రముఁ జేయదె
యితనికిఁ దృప్తి యగునట్టు • లిత్తుధనంబుల్.

అని నిశ్చయించి యతనికి నాహారసంభారంబులు స
మీచీనంబులుగా నిర్వర్తింపఁదగువారి నియోగించి మఱునాఁ
డు కార్తికపౌర్ణమాసిద్దమైన భూసురసహస్రంబులు దనగృ
హంబునం బసిండిపళ్లెరంబుల భోజనంబులు సేయను బహు
ళదక్షిణలు పరిగ్రహింపనుం గలస్వైష్టికక్రియానుష్ఠానంబులు
గలిగిన సమ్మహాజనంబులలోఁ గలసి యత్యంతాదరంబున.

క. మహనీయబహుళపూజా
సహితంబుగ భోజనంబు • సంప్రీతిగ స
మ్మహితాత్ముఁడు వడసెను దు
ర్వహభారము గాఁగఁ గనక • రాశియు మఱియున్.

చ. శుచిచిరపళ్లెరంబును న
వీనతరహర్షముతో దనిచ్చినం
గను మునుమందయుక్తిగొని
గాఢభరంబున నేర్చి మోఁపగా
ననయము మోఁపు వీఁపులును
బుక్కిరి నొవ్వఁగఁ గొంపోవ నె
మ్మనమున నీగు వెంటఁ గని
లో కొని సమ్మదమంద నుత్తికిన్.

తే. ఇట్లు సంతోషమునఁ బోవ • యతనిదెప్పు
డిం బసిపళ్లెరంబు • పూర్ణముగ నుం

నల్ల నిచి [illegible] • [illegible]
నెసి సిసి [illegible] • [illegible].

వ. ఆసమర్థా [illegible] [illegible]
నాహారంబు చింతించి [illegible]
న్నది దీనియందు మాంస [illegible] [illegible]
వోమెసు [illegible] [illegible] యని
పాపనిశ్చయుం [illegible] [illegible] గర
యుగంబు [illegible].

క. అందంద [illegible]
మందా [illegible] • [illegible]
వుం [illegible]
[illegible] • [illegible].

తే. ఉలిచి [illegible] • [illegible]
డంతి [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
సమయ [illegible] • [illegible].

క. పాలవల [illegible]
కలిగ [illegible] • [illegible]
రల [illegible]
[illegible] • [illegible].

వ. రాజధర్మ [illegible].

ఉ. [illegible]
[illegible]

డించ్చుటకె కేలరాఁడు గుణ
హీనత విప్రునియందుఁగల్మి నా
యిచ్చఁ దలంచితిం దులువ
యేమి దలంచెనో యక్కటా! మదిం
బొచ్చెము లేదు నమ్మ బక
పుంగవుఁ డెట్లగునో క్కొ దైవమా!

క. అని దూర వగచి యారయఁ
బనిచెం బనిగఱసి భటుల ♦ బలువుర వారుం
జని బకముఁ బొక్క యేర్పడఁ
గని యతనికిఁ జెప్పి పుచ్చి ♦ కడువేగమునన్.

వ. అవ్విప్రునిచొప్పు పట్టి

చ. పరిమళముఁ జొక్కి వానిఁ గని
పట్టి వధించెడు కేలుఁ గట్టి తె
చ్చి రసురభర్త సూచి యిటు
నేరఁగఁ దేవల దీక్షితజ్ఞునిం
బొదిగొని నే తినుం దునిసెఁ
బోకడ మాలినవారమయ్య యి
ట్టిది తా గీరముందిసఁగ
దోసము మాకని వారలెల్లమిన్.

వ. అనిపలికిన.

క. [illegible]
[illegible]

గోపవచ్చితి నని పలికిన
నమునులు పురినెల్ల చెప్పి • [illegible].

క. నరుడొంటి నెప్పు [illegible]
బదరిక్రోధిని వచ్చి మునిక • [illegible]
పడిసెం గబ [illegible]
కసువులు [illegible] • [illegible].

వ. అని చెప్పి భీష్ముండను.

క. విను ముని యుక్తిని [illegible]
వసంగా రోయుం [illegible] • [illegible]
బని చెప్ప నాగమునులు
మనుజేశ్వర! [illegible] • [illegible].

వ. అని పలికి వెండియు [illegible].

క. పురపురం బాన్యము బలిమి
కరంక మాటం దేరం బలిమి • [illegible] న
య్యుదుం దాను [illegible]
సురపతి యున్నంతెనప్పు • సురపతి [illegible].

క. కని యతండు సంభ్రమముగను
విసయంబును బెరయ గార • [illegible] నా
తని రాజధర్మ [illegible]
యని ధైర్యము దోప నగిచి • [illegible] దొరంగెన్.

వ. అట్లడిగిన సమరవిభుండు [illegible] చతుర్ముఖునకు సఖుండగుట యెఱుంగనే వానికి నగవనేల యువ్వారి [illegible] దనపాలికి ననుదినంబు [illegible] గాపుస.

క. పలుమాఱును రామికి ను
త్తలపడియును దాన నిట్టి ♦ దశ సతఁడొందెం
జెలి యగుట నితనిదొక్కఁడు
నలఘువిధిన్ వహ్ని యిచ్చి ♦ తది మేలకదా.

వ. అట్లగ్నిసంస్కారంబు సేసి సీవు వచ్చినయనంతరంబ తచ్చితాసమీపంబున.

క. కను నర్మిలిఁ గోపుంజను
గుమునఁ దోడఁగె నొక్కసురభి ♦ గుఱువా ల్చెరయుం
బమవత్సవక్త్రఫేనము
నుడిగాలిం దూలిపడియు ♦ సొద్దైపై నసఘూ.

వ. దానం జేసి యన్నాడీజంఘుండు సంజీవితుండయి యొప్పటియట్లనిగుప్పసునాకారంబుతో లరుగుదెంచుచున్నవాఁడిట్లగుటకుంగారణం బద్దేనునిచిత్తంబు మహానుభావంబు.

క. [illegible]
[illegible] ♦ నమ్మదమునఁగన్
[illegible]
[illegible] ♦ నాఁ డవ్వెపురిన్.

క. [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible]
[illegible] ♦ [illegible].

చ. అతఁడును దివ్యబోధమున
నాసమయంబున బ్రహ్మసత్కృపా
న్వితుఁడగు పేర్పడం గని వి
నీతతముండగు రాజధర్మునిం
క్షితి నొసఁగించె విప్రునకుఁ
జేర్చిరి తెచ్చినవారు తద్ధన
ప్రతతియు దైత్యనాయకుఁడు
పంప బకాధిపుఁ బ్రస్తుతించుచున్.

వ. అవ్విప్రుండు ధనసంచయంబు చూచికొని మరలి మరలి చూచుచు సంభ్రమంబునం బోయె నదనంతరంబ.

క. సురపతియుఁ ద్రివిష్టపమున
కరిగె బకాధీశుఁడును ని • జాలయమ్మునకున్
గరిమంబు మెఱయఁ జనియెం
బరితుష్టుండగుచు దైత్య • పాలుఁడ వినుమా.

క. అని చెప్పి తాత యిట్లను
మనుమనితో నాదరమున • మఱియును బ్రహ్మ
ఘ్నునకును నిష్కృతి గలుగును
వినుము కృతఘ్నునకు లేదు • విమలచరిత్రా.

క. అరయ మిత్రద్రోహము
దారుణ మగుపాతకము కృ • తఘ్నత్వంబున్
వైరముగొని విడువవలయు
నారెండు తెఱఁగులవారి • నాప్తులనైనన్.

క. మిత్రుండై హితములు నా
ముత్రికములునైన భద్ర ♦ ములు దలకొలుపున్
మిత్రధనంబులలోనను
మిత్రుఁడ యొక్కఁడనుమాట ♦ మెత్తురు ప్రాజ్ఞుల్.

క. ఉత్తమకులజుఁడు సుగుణా
యత్తుఁడు సుస్నేహమతియు ♦ నగుమిత్త్రునకుం
జిత్తమెలర్పఁ దెలియఁగనఁ
బొత్తున మనవలయు శుభముఁ ♦ బొందవలసినన్.

చిరకారియను మునికుమారుని చరిత్రము.

క. అతఁడు చిరకాలసువిచా
రితంబుగాఁ జేసి యాచ ♦ రించుం గురుభూ
పతివర్య యుద్ధియును నది
గతముగఁ జిరకారినామ ♦ కంబునఁ బరగున్.

సీ. విను మొక్క కారణం ♦ బున ముని పత్నిపైఁ
గోపించి చంప న ♦ క్కొడుకుఁ బనిచి
చనుట యేని వెడలి పో ♦ వుటయును బనులెల్లఁ
జిరవిచారముతోడఁ ♦ జేయుఁగాన
నచ్చిరకారి యు ♦ ట్లనివిచారించె జ
నకుపంపు సేఁత మా ♦ నంగరాదు
తల్లిఁ జంపుటయును ♦ దగదు తండ్రి తలంపు
దప్పింతుఁగాక ని ♦ తలఁతునేని

తే. గల్భ్రమం బంతిప్రి దాని ని ♦ [illegible] ర్గతిమాయు.
మాత్సరతీ గ్రస్తన్య [illegible] ♦ [illegible]
బుత్రిభావ మనోవ్యాన్ప్రి ♦ [illegible]
పాపముడగించు నన్నెల ♦ [illegible].

క. జననీనధంబు [illegible]
ననుమానను సరిత నుగుడ ♦ [illegible]
జనకానమాన మొనగం
చినవాటికి సరికి మూడు ని ♦ [illegible].

తే. తల్లి ధాత్రిని బీజంబు ♦ [illegible]
నంశధరణార్థముగ [illegible] ♦ [illegible]
యేను బాన్పులవాడ [illegible] ♦ [illegible]
పిరలం విష్ణు [illegible] ♦ [illegible].

వ. అని విచారించి గలంగుచు,

క. జనకుండు [illegible]
చినవాడను [illegible] ♦ [illegible]
దనయునిపాపము [illegible]
వినియుండుడు [illegible] ♦ [illegible].

క. జనకుడు దనమును ధర్మం
బును విద్యయు బరము [illegible] ♦ [illegible] నా
తనికిఁ బ్రియుం బగు [illegible]
పిలదేవతలెల్ల [illegible] ♦ [illegible].

వ. అని వితర్కించియుఁ దల్లి తెఱంగుఁ దలంచి.

చ. కరచరణాదిసంఘటిత
 కాయముసంజననంబు వహ్నిపు
ట్టరణికిఁబోలె దల్లిదెస
 నైనఁడిగాదొకో యట్లుఁగాక ని
ర్భర మగుగర్భఖేదమును
 బట్టికనై నిజదేహచింతపై
భర మొకయింత లేక పను
 పాటులు నక్కట యెక్కుడింతకున్.

ఆ. వచ్చిపోయిచూచు ♦ వాఁడుగాకినుమలఁ
బడునె తల్లివోలెఁ ♦ బట్టితోడఁ
దండ్రి చెప్ప నిట్టు ♦ ధర్మశాస్త్రంబుల
నంబ గౌరవమున ♦ నధిక యగుట.

ఆ. బాలుఁడైన గాని ♦ ప్రౌఢుఁడైననువృద్ధుఁ
డైననొక్కవిధమ ♦ యర్మిలియును
నరయ భరము తల్లి ♦ కాపదార్థంబు జ
గంబునెలమి కెల్లఁ ♦ గారణంబు.

ఆ. క్షుద్రజంతువులకు ♦ గురులకు నెమ్మియిఁ
దలఁప నొక్కరూప ♦ తల్లివలయు
నూఱిల్లగలదె ♦ యొంటుపోటులను వ
స్తువు నివాసమైన ♦ చోటఁగాక.

క. అన్నుడె యసమర్థుం డగు,
నన్నుడె నొకఁడె యగు నాస్య ♦ మైతోఁచు జగం

బన్నుడ మాతృవియోగం,
జెప్పెదనవాటిల్లె నపుడ ♦ యంతయు దుఃఖమగున్.

క. కలవాఁడు లేనివాఁడు న,
బలుఁడు నబలుఁడు మూర్ఖుఁడు ♦ ప్రౌఢుండనఁగా
వల దెవ్వరికైన జనని
కలిమియ యత్యంతసౌఖ్య ♦ కర్త్రి గుణింపన్.

తే. ఇట్టిజనని వధించుట ♦ యెల్లభంగి
నధికపాపపయోరాశి ♦ యగుట నిజము
దీని నెఱుఁగండె పసులవాఁ ♦ డైన నట్టి
నేల తెంపు వాటిలుఁ జేతు ♦ లెట్టులాడు.

వ. అని యిట్లు పెక్కుభంగుల నూహించుచుఁ జిర
కారియగుట నతండు శీఘ్రకారిగాక యుండెం. దడ నంతయోని
యుం గలిగె సంతసం దగఁ దజ్జనకుండు.

క. వెడపనికి నాలిఁ జంపం
గోరుచుఁ బనిచి వచ్చినాఁడఁ ♦ గ్రోధగర్వమునం
గడవం బనుపనొకో పని యని
కడువెసఁ జనుదెంచె నత్రి ♦ కిణములు పొంగన్.

వ. అట్లు చనుదెంచుచున్నపుడు.

క. చిరకారి యెట్లునుం దన
చిరకారితఁ జూపుఁగాక ♦ శీఘ్రముఁ బని
దురటిల్లఁ జేయునే నను
వెరవరి వాఁ డిట్టిపనికి ♦ వేగింపఁడనే.

వ. అని పుత్త్రు నుద్దేశించి.

చ. చిరముగ గర్భవాసమునఁ
జెందితిపుత్ర ! చిరంబుగాఁగ ని
న్నరసెఁ గదయ్య తల్లి యన
యంబును నేఁ బనుపంగఁ బూనియుం
జిరముగునట్టు లిత్తెఱఁగు
నేఁతఁదలంచితివేని సత్కృపా
పర చిరకారి నాఁ బరఁగు
భాసితనామము సార్థకంబగుఁ.

ఆ. నాకు నాతపంబు ♦ నకు నిందరాకుండ
దురితభయమునిన్నుఁ ♦ బొరయకుండ
నెమ్మిఁ జేసి తన్న ! ♦ నీచిరకారిత
సకలభూతములును ♦ సంస్తుతింప.

వ. అనుచుం జనుదెంచి నివాసంబు ప్రవేశించినం గని చిరకారి నిజకరంబున నున్నవధసాధనంబు డిగ్గ విడిచి యగ్గాతమవంశవర్యుచరణంబులు శిరంబుమోవం బ్రణామంబు సేసెం బత్నియుం జాఁగిలి మ్రొక్కె నయ్యిరువుర నేత్ర శోకబాష్పంబులానందాశ్రువులుగా నమ్మునివరుండు దనయుని గాఢాలింగనంబును మూర్ధఘ్రాణంబునుం జేసి దీవనలం బాగ స్తల నభినందించి దానును వారును సుఖాసీనులై యుండి యిట్లనియె.

క. కార్యవిచారము చిరముగ
స్థైర్యముతో నడపవలయుఁ ♦ దత్క్రియలం

దార్యుఁ డవార్యుఁడు వీఁడని
యార్యులు సేయుదురు నిశ్చ • యంబుదిరముగన్.

వ. అని నిర్దేశించె నట్లా చిరకారిచిరకారిత్వంబు సఫల
త్వంబునొంది వినుతింబొందె.

క. మిత్రత్వము శత్రుత్వము
బాత్రతయు నపాత్రతయును • బరికించు సుధా
చిత్రుఁడు చిరతరగణనా
సూత్రితముగ దానవల్ల • శుభములనొందున్.

క. కావునఁ గురువంశోత్తమ!
నీవును సదసత్ప్రకార • నిశ్చయము చిరం
బై వలలఁ జేయుమీ యది
గావించుం జిరముగ్గాను • కార్యఫలములన్.

క. విను మచిరవృత్తిఁ జేసిన
పని కర్తకు నావహించుఁ • బశ్చాత్తాపం
బనఘా! చిరభావితకు
ద్ధనిరూపణకృతము శుభముఁ • దేజము దిన్నన్.

ప్రథమ భాగము.

సంపూర్ణము.

ఆంధ్ర ప్రచారిణీ గ్రంథనిలయము.

రాజమహేంద్రవరము.

(1911.)

నవలలు:—నవరసభరితములగు నవలలు, పుణ్యచరిత్రములు, పురాణములు, ముచ్చటైన బొమ్మలతో, ముద్దులొలుకు క్యాలికో బైండుతో 250 పుటలకుఁ దక్కువగాకుండ, రెండుమాసములకొక్కటిగా వెలువడుచుండును.

నిబంధనలు.

1. ఇందుఁ జందాదారుగఁ జేరువారు ప్రవేశరుసుము క్రింద రు 0-8-0 లు ముందుగా చెల్లింపవలయును.

2. ఇందు రెండేసిమాసముల కొక్కటిగ వెలువడుచుండు క్యాలికో బైండుగల ప్రతిగ్రంథమును రు 1-0-0 వెలకుఁ జందాదారులకుఁ బంపుచుందుము.

3. గ్రంథములఁ బంపుటకగు పోస్టేజి మొదలగు ఖర్చులన్నియును జందాదారులే భరింపవలయును.

4. చందాదారులగువారు వెనుకటి గ్రంథములన్నియును గొనవలయునను నియమము లేదు, కాని వారుకోరినచో వెనుకటి పుస్తకములు కూడఁ జందాదారుల వెలకే పంపుచుందుము. క్రొత్తగ వెలువడుచుండు గ్రంథములు మాత్రము చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొనుచుండవలెను.

5. ఇందుఁ బ్రకటింపఁబడు ననుబంధములు చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొనవలయునను నియమములేదు, కోరినవారికే పంపుచుందుము.

6. సంవత్సరముచందా-అనగా ముందుప్రకటింపఁబడు ఆఱుపుస్తకములకు రు 7-2-0 లు ముందుగఁబంపువారికి ఆఱుపుస్తకములకును ప్రతిపుస్తకమును రిజిస్టరు బుక్కుపోస్టుగా పంపుచుందుము. అట్లుపంపినవారికి ప్రతిపుస్తకమునకు చెల్లింపవలసిన మనియార్డరు కమీషను 0-12-0 లును రిజిస్టరు ఖర్చు 0-12-0 లు రు 1-8-0 లును కూడివచ్చును.

(జూలై 1922)

అధ్యక్షుఁడు,

అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామి.